…ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

…СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 4 (13320)
1971 оной январиин 6, среда

Сэн 2 мүнгэн

…ЭНЭ ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРНҮҮДҺЭЭ …АБШАГАЙГААР ХҮДЭЛЖЭ, КОММУНИС ПАРТИИН …XIV СЪЕЗДЫЕ АЖАЛАЙ АМЖАЛТААР УГТАЯ!

Үүсхэл гаргаһан ажахыда

АДХАРЖА ЭХИЛЭЭ

…971 ондо хонин һүрэгөө …аар үсхэбэрилжэ, хурьга …р абаха, нооһо ехээр хай…ха гэжэ республика дото… социалис мүрысөө үүсхэ… манай Бэшүүрэй аймагай …ужба» колхозой хонишод …э табан жэлэй түрүүшын …ые амжалтатайгаар эхил…

…варнин үнгэрһэн дүрбэн …р соо колхозоймнай эхэ хо…й отаранuудта түрүүшын хурьган абтаад байна. …шэл шадабари ехэтэй хо…он Степан Сафоновой даа… отарада нарай хурьгад …нгаа олоор гарана. Эдэ…нэр 110 гаран хурьгадтай болонхой. Мүн ахалагша хонишод Норбо Шодоевойдо—98 хурьган, Архим Ивановайда—50 хурьган абтаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажахын бусадшье отаранuудта шэнэ түл олоороо гаражал байнхай. Эхэ хонидоймнай шадал тамир һайн. Мүнөө түрэхэ, түрэһэн хонидто тусхай рационой ёһоор үбһэ, силос, һолоомо, талха таряанай зүйл эдюулэгдэнэ. Отара бүхэндэ нарһанай ногоон шэлбүүһэн таһалдалгүй асарагдана. Тэрэшэлэн дабһа, брикет гэхэ мэтэ минеральна тэжээл элбэгээр зөөгдэнхэй.

Түл абалгын халуун хүдэлмэриин үедэ хонишодой һаадгүйгөөр хүдэлхын тула бригада бүхэндэ халуун эдеэ бэлдэхэ столовонууд нээгдэнхэй. Улаан булангуудынь һайнаар шэмэглэгдэнхэй, тэндэнь радиоприёмник, телевизор табигданхай. Агитатор, политинформаторнууд ходо ябажа байдаг.

Колхозой правлени, партком хурьгадые абалсахаар дүршэл шадабаритай 40 гаран хүниие отаранuудта нэмэжэ эльгээгээ.

Тингэжэ үбэлжэлгын үедэ бүхыдөө 7600 хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр абажа, социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготойбди.

О. ЛЕНХОЖИЕВ,
колхозой парткомой секретарь.

ШЭНЭ ТҮЛ

Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой отаранuудта түрүүшын хонид хурьгалжа захалаа. Түрүү хонишон Ардан Дандаруновай отарада мүнөө зуугаад хурьган абтанхай.

Мүн Д. Лубсанов, Ж. Галсанов, Д. Бадмаев, Д. Очиров гэгшэдэй отаранuудта түрүүшын хурьгад мааралдана.

Манай корр.

КПСС-эй XXIV съездые угтуулан

АРАДАЙНГАА АЖАХЫДА ХИМИЧЕСКЭ ПРОДУКЦИ ЕХЭЭР ҮГЭЕ

Воскресенскэ химическэ комбинадай коллектив КПСС-эй XXIV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахаяа оролдожо, 1971 оной нэгэдэхи кварталда социалис уялгануудые абаба. Тусгаарлабал, 1970 оной нэгэдэхи кварталайхида орхолоо 25 процент ехэ химикадуудые гаргажа, продукци наймаанда дамжуулха квартальна түсэбөө болзорһоонь урид, 1971 оной мартын 29-дэ дүүргэхэ гэжэ тогтоогдобо. Түсэбһөө гадуур 10 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ, мянган тонно серэ кислота, 500 мянга гаран түхэригэй ондоошье продукци үгтэхэ юм.

• • •

Новокемеровскэ химическэ комбинадай коллектив КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис шэнэ уялгануудые абаба. Тэрэ тоодо 1971 оной нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид—мартын 28-да дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 20 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ, 7 мянган тонно аммиак, химическэ бусадшье продукци—бүхыдөө 400 мянган түхэригтэ гаргаха, алмаһан түүхэй эдээрээ съездын нээгдэхэ үдэртэ ажаллаха гэһэн уялгануудые абаһан байна.

• • •

Пластмассын Нижне-Тагилска заводой коллектив нөөсөө, арга боломжоёо тооложо үзөөд 1971 оной нэгэдэхи кварталда социалис шэнэ уялгануудые абаба. Тусгаарлабал, квартальна түсэбөө болзорһоонь урид—мартын 27-до дүүргэхэ, хэдэн зуу, мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур наймаанда дамжуулха, 100 мянган түхэригэй олзо түсэбһөө гадуур оруулха гэһэн, бусадшье уялгануудые абаһан байна.

• • •

Воскресенскэ химическэ комбинадай, Новокемеровскэ химическэ комбинадай, пластмассын Нижне-Тагилска заводой коллективүүд социалис уялганuудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ зорюулхабди гэжэ КПСС-эй ЦК-е найдуулаад, түрэл Коммунис партиингаа XXIV съездын урда тээ социалис мүрысөө дэлгэрүүлхые, ажалдаа шэнэ амжалта туйлан, Эхэ ороноо баясуулхые химическэ промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалба.

(ТАСС).

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХӨӨР

…нгэрэгшэ жэлэй һүүл багта …оһон хонишодоймнай хамтын …лаан дээрэ социалис мүрысөө …ээр дэлгэрүүлхэ тушаа хэл…дэ байлэй. Эндэ сугларагшад …ем тады дутагдалнуудаа усад…а, шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн …рга абахадаа, ажалдаа түрүү …н арга нэбтэрүүлхэ, үбэлжэл…э энэитэйгээр үнгэргэхэ, на…й хурьгадаа үхэл гарзада оруу…гүй дажа түлжүүлхэ тухай …ика, дурадхалнуудаа ма…үлһэн юм. Энэньшье гайхалгүй. …гша ондо ажахымнай хонишод …һан уялгаяа, хараалагдаһан …абаряа сүм бэелүүлхын түлөө …оонһөө оролдожо байнхай.

…Нёдондоной ган гасуур, бэрхэ…олтой сагай тохёолдобошье, за…и түрүү хонишод: Шоёон Нам…лов, Бадмацыбик Жигмитдор…ев, Намсарай Ямпилов, Цыбик…ржи Будаев болон бусад хараа…гдаһан түсэбөө амжалтатай бэе…үлһэн юм. Мүнөө жэл совхо…ймнай хонишод 100 эхэ хонин …риһөө 90-һөө үсөөн бэшэ хурь…н түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3 …илограмм нооһо хайшалжа ту…хаар эрмэлзэнхэй.

А. ОЧИРОВ,
Хэжэнгын совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

Репортаж

«БУЛАД ХҮЛЭГҮҮД» ТАХАЛАГДАНА

ЖАБАРТАЙ хүйтэн үглөөгүүр. Газаа һаял гэрэл орожо байхада Ташар тосхоной үйлсөөр хүнүүд бии боложо, хоёр-гурбаараа һубарилдан, тамхинай гал улагашуулһаар, мастерской тээшэ субажа эхилнэ.

Уданшьегүй тэндэһээ трактор, машинануудай бардаатайгаар хүнхинэлдэхэ, түмэр түдэгын хангирха абяан үглөөнэй һонор агаарта элихэнээр дуулдажа, нойрмогтой байһан тосхониие сошордуулхадал гэнэ.

Эндэ ороходомнай мастерской соо ажалшье түлэг эхилээд байба. Уужам ехэ байрын тэг дундуур таба-зургаан трактор залагданхай, тэдэниие хэдэн хүнүүд тойроно. Тээ саананъ хэншьеб электро-гагнуураар юумэ гагнажа, улаан, ягаан ошо сасаруулна. Мүн мантан томо оньһон балтын дүшэ дээрэ нэгэ жэгдээр буужа, хүндөөр няд-няд гэхэ абяан таһалданагүй. Зэргэлһэн үүдэнүүд дээгүүр: «Мотоорой цех», «Түлишын аппаратурын цех», «Токарна, слесарна цех» «Инструментальна» гэхэ мэтэ гаршагууд аржылдана.

— Манайш мастерской яһала һайн түхеэрэлгэтэй юм. Иимэ мастерской бүхы Сэлэнгын аймаг соошье үгы ёһотой. Эндээ ямаршье түхэлэй трактор һайн шанартайгаар заһабарилха аргатайбди. Гансал дан ехээр хуушарһан, бурил муудаһан трактораа Шэнэ-Бэрээнэй заводто эльгээнэбди,—гэжэ МТМ-е даагша Г. Ж. Бальжинов хөөрэнэ.

Теэд иимэ мастерскойтой байгаагүйдэньшье аргагүй. Энэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхознай элдэб түхэлэй аяар 72 трактортай, республика дотороо томохон ажахынуудай нэгэн ха юм.

— Трактор бүхэниие задалангүйгөөр ээнтэйнь хөөрэлдэжэ, һайса шалгажа, хаанахи ямар деталиинь хэды шэнээн элээб, ямарыень һэлгэхээр болооб, хэды саг соо заһабарилагдахаб гэжэ хуу наринаар тодорхойлһон хойноо эндэ оруулдагбди. Задалаад лэ бүхы деталь, частьнуудыень тусхай оньһон түхеэрэлгэдэ хэжэ угаагаад, бүхэли узел узелаарнь һалгаажа, эдэ цехүүдтэ заһабарилдагбди. Тиимэһээ поточно-узловой арга хэрэглэнэ гээшэбди. Цех бүхэндэ тусхай мэргэжэлтэй, дүршэл ехэтэй хүнүүд табигданхай,—гэжэ хөөрэхэ зуураа, нүхэр Бальжинов бидэниие цех бүхэндэ оруулжа харуулба, ажал тухайнь тодорхойгоор хэлэжэ үгэбэ.

Хүдэлжэ байһан механизаторнуудтайнь хөөрэлдэхэдэ булта дүршэл шадабари ехэтэй, ажалаа арбан хургандаал мэдэхэ болоһон хүнүүд байна. Жэшээнь, тракторай дизельнэ оньһон түхеэрэлгэ, түлишын аппаратурануудые заһабаридаг, тааруулан табидаг цехтэ үнихэнэй механизатор, хүдөө ажахын техникумэй гурбадахи курсда заочноор һурадаг Владимир Лубсанов хүдэлнэ. **(Зураг 1).**

— Энэ цех соохи бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдые манай эрхим мэргэжэлтэ, «РСФСР-эй габьяата механизатор» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Доржо Бонеевич Жапов өөрынгөө уран гараар зохёожо табяа юм. Заһабарилга дээрэ ямаршье орёо нэрин хүдэлмэриин гарахадал нүхэр Жаповаа табидаг гээшэбди, —гэжэ эндэхи механик В. С. Тапхаров хэлэнэ.

Тэрэшэлэн гуша гаран жэлдэ хүдэлһэн механизатор, нүхэдэйнгөө дунда «профессор» гэжэ алдартай Михаил Ковалевский тракторай «улаан зүрхэн» двигатель заһабарилгые хүтэлбэрилдэг юм. Токарь басагад Надежда Чойдонова **(зураг 2)** Татьяна Павлова хоёр хэрэгтэй элдэб шүрэб шүнхэ болон бусад зүйлнүүдые жэншэдгүй тошиилдожо, заһабарилагшадые нэгэшье һаадгүй хангана.

Бутыд Цыбикдоржиевна Дансаранова эндэ хүдэлэгшэдэй эгээл хүндэтэй хүниинь юм. Тэрэ өөрөө гушаад жэлдэ трактористаар хүдэлөөд, һүүлэй жэлнүүдтэ энэ мастерскойдо зэд, сад зүйлнүүдые гагнадаг, гар үзүүрэй зэмсэг, түлхюур гэхэ мэтые хэдэг ажалтай.

— Эдэл дүршэлтэй бэрхэ нүхэдэйнгөө үнэн зүрхэнэй оролдолгын ашаар лэ заһабарилгамнай урагшатай һайн ябана. Үнгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи кварталда 20 гусеничнэ трактор заһабарилха аад, 21-ые бэлэн болгожо гаргаабди. **(Зураг 3).** Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдтэ үшөө табан трактор заһагдажа гараханъ. Тингэбэл, саада тээнь гол түлэб «МТЗ» тракторнуудынай үлэхэ. Тэдэнээ КПСС-эй XXIV съездын урда тээ хуу заһабарилжа дүүргэхэбди,—гэжэ МТМ-е даагша Г. Бальжинов хөөрэнэ.

Тингэжэ эндэ «булад хүлэгүүд» уран гараар тахалагдан заһагдажа, ерэхэ хабарай тарилгада зэлэ татан гарахаар бэлэн болгогдожо байна.

М. НАМЖИЛОВ.
Сэлэнгын аймаг.

БАЯН УРГАСАДА БЭЛЭДХЭНЭ

Ажахынгаа гол баялиг болохо …аар тарялангаа үтэгжүүлжэ, …идэһээрнь һайжаруулһанайнгаа …шаар жэл бүхэндэ ороо̄һо тарянай баян ургаса хуряадагаа…аа холуур суурхаһан «Родина» колхозой тарялашад наймадахи табан жэлэй хугасаада Эхэ орондоо ороо̄һо таряа худалдаха түсэбөө горитойхоноор үлүүлбэ. Тус ажахын механизаторнууд энэ үе соо даабариһаа гадуур 26,4 мянган центнер шэниисэ гүрэнэйнгөө амбаарта оруулаа. Мүн хартаабха, овощ гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Ажахынгаа тракторна-тарялан ажалай бригаданууд сооһоо онсо шалгарагша Сергей Афанасьевич Анимасовай хүтэлбэрилдэг бригада үнгэрһэн жэлдэ даалгадаһан 1,5 мянган гектар тарялангайнгаа гектар бүриһөө дундаж зэргээр 22 центнер ороо̄һо хуряажа, эрхим амжалта туйлаһан. Мүнөө механизаторнуудынай ерэхэ намар үшөө баян ургаса хуряахаар оролдожо байнхай.

И. АГАФОНОВ,
колхозой түрүүлэгшэ.
Хяагта.

ДҮРШЭЛТЭЙ МАЛШАН

Иван Григорьевич Глушковой шахамалнуудаа уһалжа, үбһэ үгөөд, сайлахаяа гэртээ түхеэржэ байхадань малай талха ашаһан «Беларусь» трактор хүрэжэ ерэбэ.

— Ягаа түргэн асарба гээшэб? Байза, буулгалсаад ябахал болоо ха. Тэрэгүй һаа..,—гээд Иван Григорьевич үбһэнэйнгөө хашалгай үүдэ салиба.

«Шергинский» совхозой мал шахан таргалуулха гүүртые даагша Иван Григорьевич Глушков намар-үбэлэй үедэ харууһалхаар даажа абаһан үхэрнүүдэйнгээ тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр мянган граммаар нэмээхэ социалис уялга абаһан юм. Тиин энэ гүүртэдэ ажаллагшад малаа зоотехническэ заабариин ёһоор һайса эдеэлүүлжэ, үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые горитойхоноор нэмээнэ.

Мүнөө энэ нүхэрэймнай даадаг гүүртынхид түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, хараалагдаһан түсэб, уялгаяа заатагүй дүүргэхэ хүсэлтэй.

А. ХАЛТУЕВ.
Кабанскын аймаг.

НҮХЭД Э. ГЕРЕК, П. ЯРОШЕВИЧ МОСКВА ЕРЭБЭ

Польшын Хүдэлмэришэдэй Нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Эдуард Герек ПОРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Польшын Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Петр Ярошевич КПСС-эй Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын уряалаар январиин 5-да Москва хани ёһоор айлшалжа ерэбэ.

ПНР-эй ба СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ Польшын хүтэлбэрилэгшэдые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, М. А. Лесечко, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. В. Русаков гэгшэд угтаа.

ПНР-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Я. Птасиньский угтагшадай дунда бии.

(ТАСС).

Манай завод продукци үйлэдбэрилэн гаргаха табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхээ һэн. Хамтын амжалта туйлаха хэрэгтэ урлан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой оруулһан туһа нэмэринь ехэ юм.

Дүрбэн жэл 10 һарын хугасаада урлан нарижуулгын 965 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 288 мянган түхэригэй алмалта хэхэ арга олдоһон байна. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал хангаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, материал, металл болон мүнгэн зөөри алмаха хэрэгтэ эдэ дурадхалнууд зорюулагдаа.

Заводой олон хүдэлмэришэд, тусхайлан хэлэбэл, долоодохи хүн бүхэн урлан нарижуулгын хүдэлмэридэ хабаадалсана. Тэдэнэр энэ жэлдэ абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргээ. Үйлэдбэриин ашаг урэ дээшэлүүлхын тула үнэтэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхээр хараалһан зорилгоёо болзорһоонь нэгэ һараар урид дүүргэжэ, 56 мянган түхэриг арьбалхын оронда 64 мянган түхэригэй алмалта хэһэн байна.

Эдэбхитэйшүүл партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ социалис шэнэ уялга абанхай. Урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, съездын нээгдэхэ үдэр болотор 15 мянган түхэригэй, заводой 50 жэлэй ой болотор 32 мянган түхэригэй алмалта хэхэ гэжэ тэдэнэр хараалаа.

Урлан нарижуулагшад үйлэдбэриин олон асуудалнуудые шиидхэлсэдэг юм. Алишье завод, предприятида өөрын бэрхэшээл, шахардуу байдалай тохёолдодогынь мэдээжэ. Бэрхэшээлтэй сагай ерэхэдэ эдэбхитэйшүүл лэ ехэ туһаламжа хүргэһэн байдаг. Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһа бүлэн гаргаха станциие 4 хүдэлмэришэд хангадаг һэн. Тэдэнэр уһанай суглархатай хамта электрын хүсөөр тэрэниие ондоо тээшэнь эюулэн урадхуулдаг байгаа.

УРАН ГАРТАНАЙ АРГА ШАДАБАРИ

Урлан нарижуулагшад Степан Мокров, Виктор Киселев станциие һайнаар шэнжэлжэ үзөө. Тиихэдээ уһа гаргаха ажалые автомат аргада оруулжа болохо гэһэн тобшолол хээ. Тэдэнэр электрическэ схемэ зохёоһон, автомат аргаар хүдэлхэ приборнуудые шэлэн оложо, хабсарган табиһан юм. Тэрэнээ хэды дахин шалгажа үзөөд, уһа бүлэн гаргаха ажалые оньһожоруулха арга олоо. Урдань эндэ хүдэлдэг хүнүүд энэ ажалһаа сүлөөлэгдэһэн, 3692 түхэригэй салин хүлһэн алмагдаһан байна.

КС-3561 автокранай узел бэлдэхэдэ хабтагар түмэр хэрэглэгдэдэг. Тэрэниие эсхэн отолходо ехэ хаядаһан гарадаг һэн. Урлан нарижуулагша Анатолий Щепин металл отолхо технологи нарижуулха тухай ехэ бодомжолоо. Техническэ таһагай инженернүүдэй зохёоһон металл отолхо энэ картые цехэй технологууд һэлгэхэ эрхэгүй, мүн тэрэниие зүбтэй дээрэ тоолодогшье байгаа. Тиихэдэ ехэ хаядаһан гарадаг, үнэтэ металл хүсэд хэрэглэгдэдэггүй һэн. Анатолий Щепин тусхай хэб хэжэ үзөө, тэдэнээ хэды дахин шалгаа. Олон туршалга хэһэнэй һүүлээр лэ зүб шиидхэбэри олдоһон юм.

Тэрэнэй дурадхалаар 8—16 миллиметрэй хабтагар металл отолхо шэнэ карта зохёогдожо, хэрэглэгдэдэг болоо. Тингэжэ нэгэ жэлэй туршада 30 тонно металл алмагдаха юм. Мүнгэн дээрэ тоолоходо, 5880 түхэригэй арьбалалта хэгдэхэ байна.

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод Дамба Нанзанов, Федор Брянский, Валентин Шевченко, Алексей Капылов, Николай Рябухин, Анна Романова, мүн В. Н. Суворовой, П. Свилис, Н. Улахиновай хүтэлбэрилдэг эдэбхитэйшүүлэй бригада аша туһатай ехэ ажал хэдэг, олон шухала асуудал шиидхэнэ. Заводой эдэбхитэйшүүлэй анхарал оролдолго гарган ажаллаһанай ашаар продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хэмжээн жэл бүхэндэ дээшэлжэ байһаар.

Мүн тэдэнэй үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхэ дурадхалнуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ байһанай ашаар ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлэгдэнэ, продукциин шанар һайжаруулагдана. Завод ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар хараалһан табан жэлэй даабариие үлүүлэн дүүргээ. Ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ, урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ гол шэглэл баримталһаниинь һайн үрэ дүн харуулаа. Дүрбэн жэл 10 һарын туршада ажалай бүтээсэ 36,5 процентээр дээшэлһэн байна. Худалдаһан продукциин хэмжээн табан жэлэй хугасаада 67,6 процентээр ургаа.

Заводой урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод технико-экономическа талаар һайн үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ горитой туһа нэмэри оруулалсана. Ажалай эмхидхэл һайжаруулха, арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулжа байгаа эдэбхитэйшүүл һайн ашаг үрэ үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ байна. Техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар урагшаа горитой алхам хэжэ, партиин XXIV съездые угтаха зорилго тэдэнэр урдаа табинхай.

Н. ДЕМИН,
«Электромашина» заводой инженер.

Тоосоото һунгалтын партийна конференци

Һанаһанда хүрөөгүй: юунһээ болооб?

Буряадаймнай томохон предприятинуудай нэгэн Ленинэй орденто ЛВРЗ-дэ болоһон партийна конференцидэ парткомой хүдэлмэриин тоосоото элидхэл шагнагдаа. Тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ олон делегадууд хабаадаһан байна. Теэд конференци дээрэ юун тушаа гол анхарал хандуулагдааб?

— Заводоо ашаг олзотойгоор эрхилхэ ёһотойбди. Мүнөөнэй промышленна предприятинуудта наукын заабаринууд, түрүү дүй дуршэл, шэнэ техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ, ажалай бүтээсэ горитой дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой,—гэжэ партийна конференцидэ хабаадагшад тэмдэглэһэн байна.

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, тэрэнэй үндэһөөр предприятиин һалбаринуудые ашаг олзотойгоор хүгжөөхэ хэрэгтэ эндэхи партийна организаци тоосоото үе соогоо ниилэд хүдэлмэри ябуулһаншье байна. Заводой парткомой хүтэлбэри доро партийна эхин организацинууд бэхижээ, коммунистнуудай үүргэ ба харюусалгань дээшэлээ. Тэдэнэр партиин XXIII съездын болон КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тиигэжэ Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй коллектив табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэжэ, энэ хугасаа соо продукци үйлэдбэрилгэсэ 64 процентээр, ажалай бүтээсые 56 процентээр ехэдхэһэн байна. 1979 оной арба нэгэн һарын түсэб үлүүлэгдээ, бүхы дээрээ түсэбһөө гадуур 684 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ худалдагдаа. Партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тус заводой 11 цех эдэбхитэйгээр хабаадажа, табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид бэелүүлһэн байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ предприятида түрүү арганууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй 11 һара соо техническэ түсэблэлгын гуримаар 79 түхеэрэлгэ болон шэнэ техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, тэрэнэй ашаар 300 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо оруулагдаа.

Тиигээшье һаа, предприятиин үйлэдбэридэ горитойхон дутагдалнуудай ушардагые парткомой секретарь **М. Е. Тугутов** тоосоото элидхэл соогоо дурдаба. Илангаяа һүүлшын һаранuудта заводой гол үйлэдбэри хэдэг олохон цехүүд ашаг олзо багатайгаар хүдэлнэ. Декабрь һарада зарим цехүүд гүрэндэ продукци худалдаха арбан хоногойнгоо даабариие оройдоол 50 процент дүүргээд байна. Энээнһээ уламжалан тус завод 880 тонно булад шудхалаа, 160 гаран электромашина гүрэндөө тушаажа шадаагүй. Бусад цехүүдтэ продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ байһаар, ажалшадай салин хүлһэнэй фонд үлүүсэ гаргашалагдана. Ажалай журам эбдэхэ ябадал ушарна. Промышленна барилгын түсэб дүүргэгдэнэгүй. Энээнтэй хамта вагонно комбинадай хүтэлбэрилэгшэдэй ажалаа тодорхой түсэбгүйгөөр, хүгжэлтын хараа шэлгэлгүйгөөр эрхилжэ байһаниинь тэмдэглэгдэһэн байха юм.

Иимэ байдал аяхадаа үзэгдөөб? Заводой партийна организаци хадаа харюусалгатай тушаал даажа байдаг коммунистнуудта, инженерно-техническэ болон ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табяагүй. Партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулгада партком бага анхарал хандуулаа гэжэ делегадууд хэлээбэ.

— Заводой олон цехүүд ашаг олзо багатайгаар хүдэлжэ байна. Юундэб гэхэдэ, партийна комитет ажал ябуулгаяа һуладхаа. Зарим хүтэлбэрилэгшэд цехүүдэй хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэлгэдэ туһалнагүй,— гэжэ вагонно-кузовной цехэй слесарь **А. Д. Медведев** хэлээд, саашань кадрнуудые зүбөөр хубаарилха асуудал тушаа тогтоо. Тус цехтэ 18 мастер хүдэлдэг. Тэдэнэй дунда оройдоол нэгэ инженер, 2 техник тоологдоно. Гэбэшье институт дүүргээд, инженер болоһон залуушуул мэргэжэлээрээ хүдэлнэгүй, юрын ажалда ябана бшуу. Энэ ушарһаа залуу мэргэжэлтэд удаан хүдэлэнгүйгөөр заводһоо гаража ябашадаг.

Баһал иимэ жэшээ аппаратна цехэй партбюрогой секретарь **А. Г. Трофимов** дурдаһан байна. «Инженернүүдые юрын ажалда хабаадуулха гээшэмнай ямар ябадал болоноб? Дээдэ эрдэмтэй болоод, һайн дураараа заводто хүдэлхэеэ ерэгшэдтэ таараха хүдэлмэри үгтэнэгүй. Энэмнай парткомой анхарха хэрэг бэшэ аал?» гэһэн асуудал тэрэнэй табиһаниинь зүбтэй. Предприятиин мүнөө үе сагай техническэ дэбжэлтые хангалсаха, шэнэ түрүү аргануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлээ гаргаха хүнүүд— залуу мэргэжэлтэд байна ха юм. Тиимэһээл заводой олохон цех, участогуудта үйлэдбэриие зүбөөр эрхилжэ шадаха, экономико һайсо мэдэхэ мэргэжэлтэд үсөөдэнэ. Иимэ нэгэ шалтагаанһаа үйлэдбэриин һалбаринуудай ашаг олзо багатайгаар эрхилэгдэжэ байһаниинь мэдээжэ.

Локомотив-хабсаралгын цехтэ дутагдалнууд олон. Хүдэлмэришэдэй ажалладаг газарта таатай зохид эрхэ байдал түхеэрэгдэнэгүй. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар табигдакхай. Ажалайнь эмхидхэл муу. Цех дотор электрокарнууд үсөөдэжэ, хүдэлмэри һаатана. Иигэжэ делегат **В. В. Саржан** хэлээд, 1971 ондо коллективэйнгээ ехэ зорилго табиһан тушаа тогтобо. Хүдэлмэриин сагые ашагтайгаар хэрэглэхэ, хүдэлмэришэдэй зүгһөө ажалдаа гээгдэхэ ябадалые усадхаха хэрэгтэ партийна организацинууд ехэ хүдэлмэри эмхидхэхэ, цех болон участогуудай ажалые нарин хиналта доро абаха байгаад, биратай юумэ хэгдэнэгүй. Партийна комитедэй зүгһөө зохихо хэмжээнүүд хараалагдабашье, тэдэнь хүсэндөө хүргэгдөөгүй үлэшэнэ. Илангаяа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй уялга ба харюусалгые дээшэлүүлхын тулада бага оролдолго гаргагдана.

Делегадууд **В. А. Бедров, К. Е. Середнин** гэгшэд үгэ халахадаа, залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ, түрүү дүй дуршэлдэ һургаха тухай тогтоо. Мүнөө заводто олон залуушуул ажаллана. Алдар нэрэеэ суурхажа, коммунис ажалай нэрэ солодо хүртэһэн коллективүүд олошороо. Гэбэшье зарим цехүүдэй партийна организацинууд комсомолой хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр ударидана. Залуу хүбүүд, басагадта муугаар хандаха ушар үзэгдэнэ. Ажаллахадань зохихо тааруу эрхэ байдал байгуулагданагүй. Тиимэһээ 1970 оной туршада хэдэн зуугаад залуушуул ажалһаа гараһан байха юм. 13-дахи ГПТУ-да тус заводто хүдэлхэ олон залуушуул мэргэжэлдэ һургагдадаг. Гэбэшье заводой хүтэлбэрилэгшэд, парткомой гэшүүд нэгэтэшье тэндэ ошожо, техническэ мэргэжэлэй училищиин байдалаар һонирхоногүй.

Заводой хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэдэг тушаа делегадууд **П. Э. Аугуль, Р. К. Торонов, Г. Шарова** болон бусад хэлээ. Заводой партийна конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** хабаадалсаад дэлгэрэнгы үгэ халажа, эндэхи коммунистнуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тушаа тогтоо. Мүн КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продайвода, партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков гэгшэд эндэ байлсаа. Заводой партийна конференци парткомой шэнэ состав һунгаа. Секретаряар нүхэр **В. А. Уланов** һунгагдаа.

Т. ГАРМАЕВ,
манай корр.

Улаан-Үдэ хотын Партизанска гудамжада Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтдай шэнэ корпус баригдажа байна. Тэрэнэй барилга дээрэ 7-дохи СМУ-гай барилгашад ажалладаг. Эндэ Виктор Митрофанович Нечаевай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, халаан бүриингөө даабариие ходоодо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэр КПСС-эй ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлэй бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсоод, 1971 оной нэгэдэхи кварталай түсэбые мартын 25 болотор дүүргэхээр зоригжонхой.

Зурагууд дээрэ: түрүү барилгашад Юрий Елизов, Федор Бащук.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Комсомолшуудай һуралсал

ВЛКСМ-эй ТҮҮХЭ ШУДАЛНА

Хурамхаанай интернат һургуулиин комсомолшууд «Манай ленинскэ комсомол» гэһэн политическэ кружогой хэшээлнүүдтэ ябалсажа, комсомолой алдарта түүхын замтай танилсана. Тус кружогой хэшээлнүүдтэ саг үргэлжэ 38 һурагша хабаадалсана. Хурамхаанай интернат һургуулиин физкультурын багша, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Баяндо Бадмаевич Батуев ленинскэ комсомол тухай хэшээлнүүдээ тон һонирхолтойгоор үнгэргэдэг гээшэ. Түрүүшынгээ хэшээл дээрэ РКСМ-эй III съезд дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэтэй һурагшадые танилсуулхадаа, «В. И. Ленин РКСМ-эй съезд дээрэ үгэ хэлэжэ байна» гэһэн зураг һурагшадта харуулаа, мүн тиихэдээ тэрэ съездэ хабаадалсаһан хүнүүдэй дурдалгануудтай танилсуулаа.

Баяндо Бадмаевич программын ёһоор хэшээлээ үнгэргэхэһөө урид, юрэнхыдөө, 5—10 минутын турша соо һүүлэй долоон хоногой уласхоорондын байдал тухай, эхэ оронойнгоо һонинууд тухай хөөрэжэ үгэдэг юм. Тэрэнэй удаа урда хэшээл дээрэ танилсаһан темын гол шухала асуудалнуудта тогтожо хэлээд, шэнэ темээ эхилдэг гээшэ. Тиихэдээ хэшээл дээрээ ходо шахуу харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд, —диаграмма, карта, элдэб зурагуудые хэрэглэжэ, темээ нютагай комсомолой организациин түүхэтэй гү, али совхозой ажабайдалтай холбожо, ойлгосотойгоор тайлбарилдаг.

Гэхэтэй хамта Баяндо Бадмаевич Батуев кружогойнгоо гэшүүдтэй хамта олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тус кружогто ябагшадай олонхидынь пионернүүдэй отрядуудай вожатануудаар хүдэлнэ. Тэрэшэлэн уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ энэ кружогойхид таһалгарнагүйгөөр ябалсана.

Мэнэ һаяхан нүхэр Батуевай хүтэлбэрилдэг кружогой гэшүүд һайн концерт бэлэдхэжэ, Хурамхаанай совхозой Үнэгэтэйн отделениин хонишод, мал харууһалагшадай урда харуулаа. Тиихэдээ тэдэнэр малшадай зүгһөө магтаалда хүртөө.

Политкружогто ябалсагшад Ленинскэ таһалгадаа комсомол тухай баян материал суглуулаа. Энэ таһалга соо һурагшад комсомолой гэшүүн боложо абтадаг юм.

Политическэ кружогой шагнагшад гансал ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг бэшэ, мүн шудалжа байһан темээ эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэдэг байна.

Хурамхаанай интернат һургуулиин директор, арадай гэгээрэлэй отличник, Буряадай АССР-эй габьяата багша З-Б. С. Сажинов иигэжэ хөөрэнэ:

— Баяндо Бадмаевич комсомолшуудай политическэ һуралсалай хэшээлнүүдээ тон һайнаар үнгэргэдэг, ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, һурагшадайнгаа, багшанарай дунда хүндэтэй болонхой.

Г. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

КПСС-эй ЦК-гай июлиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

Тарялан, сабшаланда химиие яажа хэрэглэхэб

Газар тарялангаа, нуга сабшалангаа бүри һайжаруулан, ороохо тарянай, үбһэ ногооной баян ургаса хуряажа, хүдөө ажахын продуктнуудаар арад зонойнгоо эрилтые хангаха асуудалда КПСС-эй ЦК-гай июлиин Пленум онсо анхарал хандуулһан байна. Тиимэһээ хүдөө ажахыда химиие хэрэглэхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай промышленность минеральна үтэгжүүлгэ, гербицид болон пестицидүүдые ехээр гаргадаг болонхой. Шэнэ табан жэлдэ минеральна үтэгжүүлгэ бүри ехэ гаргагдахаар хараалагдана. Тиимэһээ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, химическэ хоро тарялан, сабшалан дээрээ хэрэглэжэ һураха гээшэ манай таряашад, луговодуудай харюусалгатай уялга болоно.

Мүнөө манай аймагай колхоз, совхозуудта дайнай урдахи жэлнүүдэйхитэй жэшэхэдэ 10 дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ, гербицидүүд хэрэглэгдэнэ. Жэл бүри тарялан, сабшалан дээрэ 2,5—3,5 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдажа, 8,5—10,5 мянган гектар тарялан гербицидүүдэй хүсөөр элдэб бог үбһэнүүдһээ сэбэрлэгдэнэ. Мүн жэл бүри 300 гаран гектарай ургамалнууд химиин хүсөөр хорхой шумуулнуудһаа болон ургамалай элдэб үбшэнһөө хамгаалагдана.

Хүдөө ажахыда минеральна үтэгжүүлгэ болон гербицидүүдые зүбөөр хэрэглэхэдэ ашаг үрэнь хэлэшэгүй ехэ юм. Жэшээнь, Түнхэндэхи үрэһэнэй сорт туршалгын участок дээрэ хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые хараад үзэе. Эндэ гектарта 60 килограмм хүртэхөөр азотно, фосфорно, калийна үтэгжүүлгэнүүдые холижо оруулхадань, «Скала» сортын шэниисын ургаса дүрбэн жэл соо гектарай 7,3 центнерээр дээшэлээ. Мүн хоёр дахин ехэ суперфосфат оруулжа, аммиачна уһаар (гектарай 300 килограмм аммиачна уһан, 50 килограмм суперфосфат) үтэгжүүлэгдэһэн полиһоо түрүүшын жэлдэ «Скала» сортын шэниисэ гектарай 7,8 центнер ехээр хуряагдаа һэн. Харин энэл сортын шэниисын полиие суперфосфадай холисогүй, гансал 300 килограмм аммиачна уһаар үтэгжүүлхэдэ, ургасань гектар бүридэ оройдоол 3,6 центнерээр намһан байна.

Эндэ ганса аммиачна уһаар үтэгжүүлэгдэһэн ороохото ургамалнууд жэгдэ бэшээр ургадаг, урда хойно эдеэшэдэг гээшэ зүбтэй. Юуб гэхэдэ, аммиак ургамалнуудай эшынь хүгжэлтые түргэдхэнэ ха юм. Тиимэһээ минеральна үтэгжүүлгэ тарялан, сабшалан дээрэ гаргахадаа хүрьһэнэйнь шанар, бүридэлтэй (картограмматай) тааралдуулжа, агрохимическэ лабораториин зүбшэлөөр азотно, фосфорно, калийна үтэгжүүлгэнүүдые сугтань холижо хэрэглэхэдэ таарамжатай байдаг. Эдэ туршалгануудай дүнгүүдые хараад байхадаа, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ онол аргануудые һайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэмээр.

Манайшье аймагай зарим ажахыда минеральна үтэгжүүлгые зүбөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Жэшээнь, «Маяк» колхоздо таряалангдаа суперфосфат гаргахадаа гектар бүридэ 40—60 килограмм оруулхын орондо оройдоол 12,3 килограмм таряаһан байна. «Сибиряк» колхозой газар фосфороор илангаяа дуталдадаг. Тиигэбэшье тэдэнэр таряалангдаа гектарай оройдоол 24,9 килограмм фосфорно үтэгжүүлгэ гаргаһан байха юм. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 2140 гектар ороохото ургамалнуудай болон хартаабхын полидо миил 30 тонно үтэгжүүлгэ гаргагдаа һэн.

Иимэ багаар хэрэглэгдэһэн үтэгжүүлгэһээ ургаса дээшэлхэгүй, харин ажахы үлүү гарзада ороно, үнэтэ үтэгжүүлгэ миил хаягдаха жэшээтэй.

Гадна аймагаймнай ажахынуудта калийна үтэгжүүлгэ оройдоо хэрэглэгдэнэгүй шахуу. Энэ жэлдэ бүхы аймаг дотор абаад үзэхэдэ, тарялангай оройдоол 519 гектарта 56,7 тонно калийна үтэгжүүлгэ оруулагдаһан байна.

Тарялан, сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ гаргахын хажуугаар аргал шэбхээ мартажа болохогүй. Энэмнай эгээл үнэгүй аад, тарялан, сабшалангай хүрьһые һайжаруулхада аргагүй ехэ нүлөөтэй үтэгжүүлгэ ха юм. Гэбэшье һүүлэй жэлнүүдтэ аймагаймнай ажахынууд наг шэбхэ хабартаа, намартаа паар хахалха үедөө гаргахаяа болишоо. 1965 — 1968 онуудта аймагтамнай бүхыдөө 45—55 мянган тонно наг шэбхэ тарялан, сабшалан дээрэ жэл бүри гаргагдадаг байгаа һаа, мүнөө жэл оройдоол 34,5 мянган тонно гаргагдаад байна. Энэ шухалын шухала ажал илангаяа Турагай совхоздо, Ленинэй нэрэмжэтэ болон «Маяк» колхозуудта хайхарамжагүйгөөр хэгдэнэ.

Химиин хүсөөр таряалангые элдэб буртаг бог үбһэнүүдһээ сэбэрлэхэдэ зохид байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Һүүлэй гурбан жэлдэ хэгдэһэн ажаглалтаар тухайлхада, ороохото ургамалнуудай поли дээгүүр самолёдһоо гербицид сүршэхэдэ зэрлиг гэршүүхэ, шудэр үбһэн, шаралдай үбһэн гэхэ мэтэ үргэн набшаһатай буртаг үбһэнүүдэй 94—98 процентнь үхэдэг байна. Экономическа талыень абаад үзэхэдэ, ажахы бүхэн химиие хэрэглэжэ, тарялангаа буртаг үбһэнүүдһээнь сэбэрлэһэнэй ашаар жэл бүри гектарай 1,5—2 центнер таряа үлүү хуряана гээшэ. Энээнэй ашаг олзыень тоолоходо, гар... лагдаһан нэгэ түхэриг бүхэн а... да 5 түхэриг 9 мүнгэ олзо ор... ха юм.

Гэхэтэй хамта колхоз, совхоз... тарялан дээрэ, харгынуудай за... айлнуудай огород соогуур элд... үбһэнүүд үрэжэжэ, олон бо... байна. Мүн таряалангай газар ... шье ургажа байдаг бог үбһэнү... хахадынь лэ химическа бодосу... һалгаагдана. Олонхи полинууд... молёт хэрэглэхын аргагүй га... бог үбһэнүүдые һалгадаг хи... скэ бодосуудые тарааха түсхай... хеэрэлгэтэй тракторнуудые хэ... мээр. Теэд ажахынуудай удар... шад болон мэргэжэлтэд юун... энээндэ һаналаа үшөөл табяагүй... һаар. Энээнэй гэмээр аймагай «... хозтехника» нэгэдэлдэ бии бо... доһон түсхай отряд таряалангай... зар элдүүрилэн сэбэрлэхэ т... дүүргээгүй үлэшоо. Харин тии... «Восточные Саяны» колхоз оро... 90 гектар таряалангайнгаа ... сэбэрлүүлээд, «Сибиряк», «М... колхозууд энэ отрядай туһал... һаа арсаһан байна. Тиихэдэ т... ниинь бог үбһэндөө дарагдаша... хоолослоошьегүй, эшэнүүдынь ... ута ургажа байгаа ха юм.

Харин энэ отрядай «Вост... Саяны» колхозой Галбайн от... ниин 90 гектар таряа сэбэр... дэнь, бог үбһэнэйнь налад пр... һалгагдаһан байна.

Мүнөө аймагаймнай нэгэшье ... хыда минеральна үтэгжүүлгэ, г... цид болон тарялан һайжаруу... хэрэглэгдэдэг, бусадшье хими... зүйлнүүдые хадагалха байра ... баригдаагүй байһаар. Тиимэһ... неральна үтэгжүүлгын ашаг ... гүйсэд хэрэглэжэ шадагданагүй... хадэ алдуу болохогүй. Таря... дүтэ минеральна үтэгжүүлгэ ... дагалха байра, складуудые ба... байгаа һаа, колхоз, совхозой ... низаторнууд намарай паар ха... даа газараа үтэгжүүлхэ арга ... жотой болохо һэн.

Газар таряалангаа буртаг ... һөө сэбэрлэхэдэ, ороохото ург... нуудые хорхой шумуулнуудһаа ... элдэб ургамалай үбшэнһөө хам... хада хими хэрэгладэг онол ... саашань нарижуулан һайжаруу... тула ажахы бүхэндэ туршалга ... шухала. Харин мүнөө үедэ гү... үрэһэнэй сорт туршалгын участ... бэшэ газарта, ямаршье ажахыд... мэ туршалганууд хэгдэнэгүй. ... хэрэгые һайжаруулха гээшэ ... нуудай агрономуудай нангин ... гээшэ гэжэ һанагдана.

С. СОТНИКО...
ургамалые хамгаа...
талаар агрон...

Түнхэн.

Совет орон доторнай

Тюмениин гэрэл ба элшэ

Тюмениин теплоэлектроцентраль 450 мянган киловатт хүсэтэй элшэ хүсэ үгэхэ проект хүсэлдүүлбэ. Долоодохи турбогенератор тус станцида табигдаа.

Тюмениин ТЭЦ Баруун Сибирьтэхи нефтиин болон газай олзоборилгын газарнуудые электрын элшэ хүсөөр хангана. Тэрэнэй... зарим хубиие Ураал худар дамжуулдаг... ТЭЦ-эй халуун элшэ Тюмениин бүхы п... приятинуудые, байрын гэрнүүдые дулаас... на.

(ТАСС-ай корр...)

Тюмень.

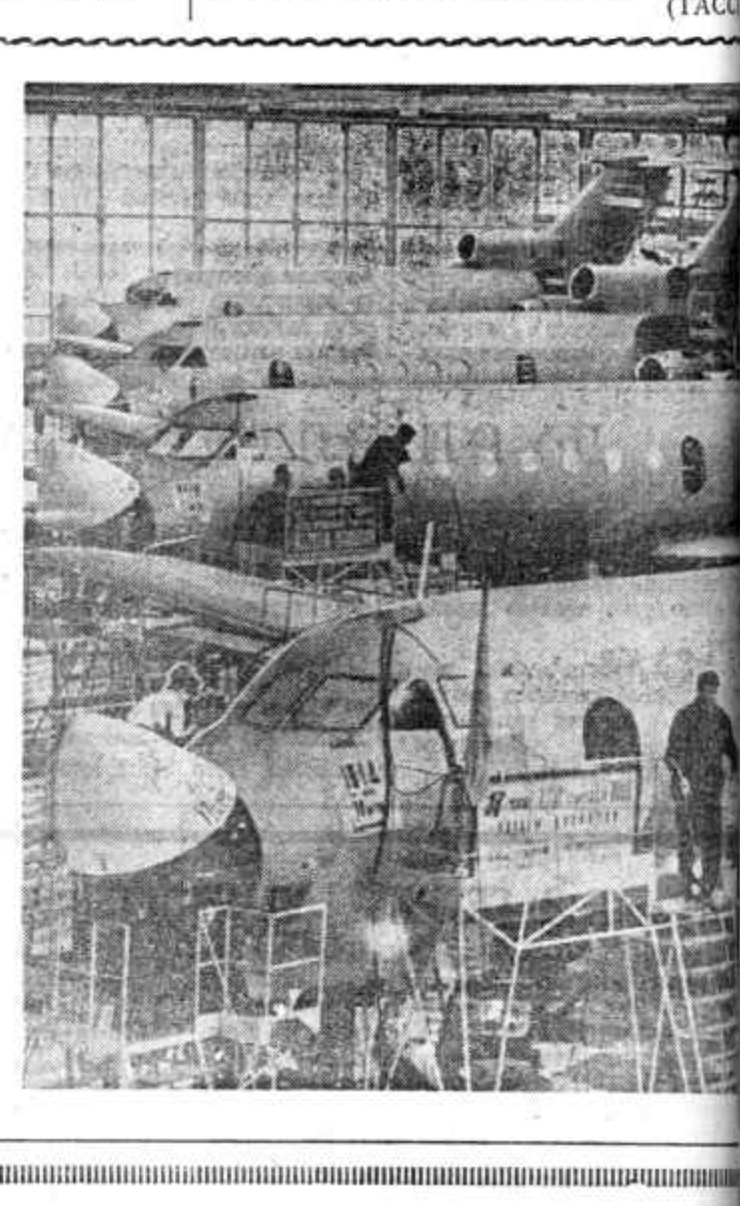
Дүрбэдэхи энергоблок ашаглалгада оруулагда...

ГОЭЛРО тухай Ленинэй түсэбэй 50 жэлэй ойн гүйсэхын урда тээ Трипольско ГРЭС-тэхи дүрбэдэхи энергоблок ашаглалгада оробо.

Үнгэрһэн жэлэй туршада эндэхи бари... шад болон хабсаргагшад тус станцида дү... агрегадай гурбыень ашаглалгада тушааг...

(ТАСС...)

Саратовска авиационно заводой коллектив партиин съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа амжалтатай бэелүүлнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: самолет хабсаргадаг цех соо.

ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛ

Зураглал

Үүрэй толон сайража, үглөөнэй наранай бултайжа байха үе хэды һайхан бэ! Орон дэлхэй ами орожо байһандал жэгтэйгээр үзэгдэхэ. Сэлмэг үглөөгүүр тэнгэриин хаяагаар улаа ягаан туяанай һэмжэн үүлэнүүдтэ тудажа байхыень ходол хаража байһайб гэжэ һанахаар.

Иимэ һайхан үглөөнүүдые һаалишан болоһон сагһаа хойшо Долгоржап Дарижаповна алгадгүй угтажал ябана. Энэ үедэ тэрэ үнеэдээ һаажархёод, сайгаа уухаяа гэртээ бусажа ябадаг заншалтай.

Энэ үглөөгүүршье Ехэ-Цагаанай гүүртэдэ ажалынь нэгэл сагтаа захалжа, эмхитэй һайнаар үнгэрбэ. Һаалишад булта хүхюутэй, зугаатайнууд. Халаад үмдэһэн һаалишад һуулгануудые бариад лэ һү тушаан абадаг таһалга руу орожол орожол байна. Һүеэ хэмжүүлжэ, бидонууд соо хээд лэ гарана. Тиихэдээ хэниншье яаранагүй, бүхы юумэеэ нарииаар хэхые оролдоно. Ялайшатар угааһан бидонууд дээрээ хэдэн дабхар шүүр, марли табижа, һүеэ һайнаар шүүнэ.

Залуушагуудынь һүнэй тоо бүридхэдэг дэбтэр руу эжэлүүдгүй шагаана. Зариманиинь дуугайгаар сэшэлнэ, нүгөөдүүлынь «ехэ һү һааганб» гэжэ баярлаһандаа согтойгоноор гэшхэлээд гарана.

Үнинэй һаалишад хүдэлмэриингөө дүн тухай һанаагаа хэды эзэбөөшье һаа, даруухаар үнгэрнэ. Тэдэнэр хэды шэнээн һү һаажа байһанаа багсаамжаар тухайлаад лэ ябана ха юм. Долгоржап Данзанова энэ үглөөгүүршье нүхэдтээ хамта хүдэлмэриингөө дүн шэнжэлжэ үзэнэ. Дүршэлтэй һаалишад Цырен Чойжамсуева, Радна-Цырен Раднажапова, Бизья Раднаева болон бусад хэр ехэ һаагааб гэжэ харана. Эдэнэр олон жэлдэ хамта ажаллажа, нэгэ бүлэ мэтэ болошонхой. Нэгэнэйгээ баярлахада булта соггой дорюун ябаха, нүгөөдынгөө бэрхэшээлтэй байдалда ороходо, булта туһалха гэжэ эрмэлзэдэг һайхан заншалтай.

Гүүртэдэ залуу һаалишад ерээ гэлэй. Тэдэндэ дүршэлтэй һаалишад мэдэхэ, шадаха зэргээрээ туһа хүргэдэг, захяа заабари үгэдэг юм. Комсомол басагад Галина Ринчиндоржиева, Зина Дымбрылова һаалишадай мэргэжэлые амжалтатайгаар шудалжа байһандаа эгээл нүхэдөө хүндэлжэ, айхабтар ехэ баяр баясхалан хүргэжэ ябадаг. Энэ бүгэдэдэ дүршэлтэй һаалишан, фермын партийна бүлэгые даагша коммунист Долгоржап Дарижаповна Данзановагай ашаа габьяа ехэ.

...Түргэн урасхалта Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ модоор бариһан гоё гэрнүүд жэрылдэнэ. Энэмнай Сэлэнгын совхозой Ехэ-Цагаанай отделениин түб һуурин гээшэ. Эндэ ажалша бэрхэ хүнүүд ажаһуудаг юм.

Саг жэлэй ошохо тума һууринай шарай хубилна. Урдын набтар хара гэрнүүдэй орондо шифер хушалтатай шэнэ, ехэ сонхонуудтай залгалаа байшангууд бодонхой. Тосхоной урда захада үнеэдэй шулуун шэнэ байранууд гонзойлдожо харагдадаг болоо. Урдань эндэ һаалишад бүхы хүдэлмэреэ бар хүсөөрөө хэдэг байбал. Мүнөө тэрэниие залуушуул ойлгохошьегүй.

Зүгөөр энэ фермэ дээрэ хорин табан жэлдэ ажаллаһан Долгоржап Дарижаповна мэтэ хүнүүд бүхы хубилалтануудые хаража, үнэн зүрхэнһөө баясадаг.

Шэрүүн шанга дайнай үедэ 16-тай Долгоржап басаган һаалиин энэ фермэдэ ажаллахаяа ороһон намтартай. Бага балшаршье һаа хүндэ хүдэлмэриһөө сухарнагүй, зоригтойгоор дабажа гараһан юм. Энэл зориг хүсэлынь мүнөөшье хүрэтэр зандаа. Үнгэржэ байгаа 5 жэлэй даабариие тэрэ һү һаалгаар бүри 1969 оной эсэстэ дүүргээ һэн. Ленинскэ ойн баярта жэлэй түсэбые август һарын тэн багаар бэелүүлээ. Эдэ бүгэдэ түрүү һаалишанай ажалай амжалтануудые юунһээшье элеэр харуулжа үгэнэл.

Долгоржап Данзанова партийна даабаришье һайнаар дүүргэнэ. Тэрэ фермынгээ 8 коммунистһаа бүридэлэн партийна бүлэгые ударидадаг. Энэ бүлэг фермын гол хүсэн, тэрэнэй амжалтын эхин мүн. Тиимэл хадаа энэ коллектив коммунис ажалай бригада, «Октябриин 50 жэлэй ойн» нэрэмжэтэ фермэ гэһэн алдар солотой.

Д. Данзанова энэ эбтэй коллективэй нэгэ гэшүүниинь болоно. Тиимэшье мүртөө тус коллективые хүмүүжүүлгэдэ Долгоржап Дарижаповнагай үүргэ ехэ. В. И. Ленинэй зуун жэлэй ойн урда тээхэнэ Д. Данзанова ойн баярай медаляар шагнагдаа. Суута һаалишанай гэртэнь габьяата ажалайнь түлөө үгтэһэн Хүндэлэлэй грамотанууд олон. Тэрэнэй үргэн сээжэдэ Ажалай Улаан Тугай орден ялардаг.

Долгоржап Дарижаповна абьяастай шангаар ажаллахынгаа хажуугаар 8 ухибүүдэй эхэ юм. Малшад Бадма-Цырен нүхэртэеэ ухибүүдээ багаһаань хойшо ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлнэ.

Ажаллажа ябаад, найман ухибүүдые томо болгохонь амархан бэшэ. Теэд энэ ушарта тэдээндэ Эхэ оромнай туһална.

Малшадай бүлэдэ найдамтай халаан ургана. Хүн бүхэнэйнь урда үргэн харгы нээлгэтэй. Ууган Буда-Цырен хүбүүниинь Улаан-Үдын түмэр замай техникум дүүргээд, ажаллажа байха зуураа Хабаровскын түмэр замай транспортын институтда заочноор һуралсана.

Бимба, Цыден-Еши басагадынь 10-дахи класс дүүргээд, эхэтэеэ суг ажаллана. Нэгэниинь һаалишанаар, нүгөөдэнь фермын тоо бүридхэгшөөр хүдэлнэ. Эдэ хоёр комсомол басагадынь мүн лэ ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг. Эдэнэр фермын ажалда хара багаһаа даданги хадаа юуншье бэрхэшээлтэй бэшэ.

Д. Данзанова—Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат. Арад зоной эрилтэнүүдтэ тэрэ анхаралтайгаар хандадаг, али болохоор тэдэндэ туһалха гэжэ оролдодог юм.

Ажалдаа урагшатай, хамтын хэрэгтэ эдэбхитэй энэ эхэнэр мүнөө сагай эхэнэрнүүдэй дүрэ шэнжые элеэр харуулжа үгэнэ гээшэ. Иимэл һайхан сэдьхэлтэй юм даа, Долгоржап Дарижаповна Данзанова.

В. САМБУЕВ.

Арадай хиналтын комитедүүдтэ

ХУУРМАГ ДАНСА, ХОМХОЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД

Автомобильна харгы эрхилдэг районой линейнэ управленидэ финансова журам бүдүүлигээр эбдэдэг, ажалай эмхидхэлдэ горитойхон дутуу дунданuудай үзэгдэдэг байһыень Бэшүүрэй аймагай арадай хиналтын комитет һаяхан тодоруулба.

Техникэ тон муугаар ашаглагдадаг, механизаторнуудай ажал нормологдодоггүй, тиимэһээ техникэ заһабарилгада ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдадаг байгаа. Жэшээнь, эндэхи шофер Перелыгин нормын ёһоор 48 часай орондо 19 үдэр соо автомобиль заһабарилаа, жолоошон Слепнев «ЗИЛ» машиные 28 часай орондо 115 часай туршада заһабарилаа. Тиихэдэ Петров автогрейдерые 1969 оной ноябрьһаа хойшо заһабарилна, тиигээд энэ бүхы үе соо салин хүлһэ абана.

Арадай хинагшад хуурмагаар зохёожо бэшэгдэһэн олон наряд олоо. 1970 оной февраль соо техникэ заһабарилһан хэбэртэйгээр хуурмаг 17 наряд бэшэгдэжэ, хэдэн мянган түхэригэй түлбэри үгтэһэн байба.

Гадна управлениин начальник Комраков, главна инженер Пестерев гэгшэд сагһаа үлүүсэ ажаллабабди гэжэ шалтаад, гол салиндаа нэмэлтэ түлбэри абадаг болоһон байба. Тиихэдэ һайндэрэй үедэ, мүн амаралтын үдэрнүүдтэ Бага-Куналейн хүүргэ дээрэ 1970 оной апрелиин 25-һаа майн 10 хүрэтэр дежурлаһан хэбэртэйгээр хуурмаг саарһа зохёогоод, Комраковынь 142 түхэриг, Пестеревынь 126 түхэриг, мүн управлениин бусад хүдэлмэрилэгшэд хамта дээрэ 385 түхэриг мүнгэ үбэршэлһэн байна.

Тэрээнһээ гадна, управлениин хүтэлбэрилэгшэд хуурмаг тоосоонуудые зохёоно. Жэшээнь, 1969 оной түсэб үлүүлжэ дүүргэһэн хэбэртэй болохын тула Бичурка горхон дээгүүрхи хүүргэ заһабарилһан тухайда жэлэйнгээ тоосоондо оруулһан байба. Үнэндөө тэрэ хүүргэнь 1970 оной мартда заһабарилагдаа юм.

Управлениин хүтэлбэрилэгшэдэй хуули бусаар абаһан мүнгөө жасада бусаахыень арадай хинагшадай районно комитет заагаа. Тэрээнһээ гадна, хуурмаг данса зохёожо, ажахыдаа хохидол ушаруулһанай түлөө управлениин начальник Комраков 204 түхэриг, главна инженер Пестерев 360 түхэриг түлэхэ болобо.

М. ШАГДУРЖАПОВ.

БҮЛЭГ, ПОСТНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ШАЛГАГДАНА

КПСС-эй Хяагтын райкомой хорооо бюро дээрэ аймагай арадай хиналтын органуудые партийна организациин зүгһөө хүтэлбэрилхэ тухай асуудал хаража үзэгдэбэ.

Партийна организацинуудай ходо туһалжа байдаг, үүсхэл эдэбхиень дэмжэдэг, ажал хүдэлмэридэнь анхарал хандуулдаг газарнуудтал арадай хиналтын бүлэгүүд, постнууд һайнаар хүдэлнэ гээд бюро тэмдэглэбэ. Жэшээнь, Наушки станциин узелай парткем арадай хиналтын бүлэгүүдэй, постнуудай ажал хэрэгтэнь саг үргэлжын анхарал хандуулдаг, хүдэлмэреэ түсэблэхэдэнь, ямар асуудалаар хиналта хэхыень зүбшэлэдэг, бүлэг, постнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнадаг байба. Энэ талаар трикотажна фабрикын, 466-дахи ПМК-гай, «Дружба» колхозой, Хүдэриин совхозой партийна организацинуудай хүдэлмэри һайнда тоологдобо.

Гэхэтэй, хамта, Хяагтын совхозой, гортопой, коммунальна предприятинуудай комбинадай парторганизацинууд арадай хиналтын бүлэгүүдэй ба постнуудай хүдэлмэрине ударидадаггүй байһанайнгаа түлөө шүүмжэлэгдээ. Тэдээндэ үсөөхэн бүлэгүүд хүдэлдэг. Тэдэниие үүсхэл, эдэбхигүй хүнүүд хүтэлнэ. Тиимэһээ урдаа табигдаһан зорилгоёо дүүргэжэ шаданагүй, үйлэдбэриин түсэб, даабаринуудай хэр дүүргэгдэжэ байһыень үдэр бүхэндэ хинамжалнагүй.

Партиин райкомой бюро тогтоол абажа, арадай хиналтын бүлэг, постнуудые бүри һайнаар хүтэлбэрилхыень, тэдээндэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлжэ байхыень колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай ба эмхи зургаануудай партийна организацинуудые уялгалба.

Бүлэгүүдэй ба постнуудай хүдэлмэри тушаа асуудалые партбюрогой, партийна суглаанай үзэмжэдэ табижа байхыень, колхоз, совхоз, предприятинуудтахи, цех, фермэнүүдтэхи ажал хэрэгэй түлөө арадай хинагшадай харюусалга дээшэлүүлхыень парторганизацинуудай секретарьнуудта дурадхагдаа.

Мүн баһа хиналтын хүдэлмэридэ шалгарһан хүнүүдые али болохоор урмашуулхыень, тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолон дэлгэрүүлхыень партийна эмхинүүдтэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдаа.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

Колхоз, совхозуудай комсомолой организациин секретарьнарай Бүхэроссиин семинар Чувашска АССР-эй Чебоксары городто һаяхан үнгэрбэ. Тус семинарта манай республикаһаа хоёр хүн хабаадаһан байна. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой комсомолой организациин секретарь Виктор Доржиев, Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой—Тимофей Филатов гэгшэд болоно. Чебоксары городһоо бусажа ерэһэн Т. Филатовтай уулзажа, хараһан үзэһэн тухайгаа хөөрэхыень манай корреспондент тэрээндэ дурадхаһан байна.

Халан абамаар дүршэл

Тус семинар ВЛКСМ-эй Центральна комитедээр колхоз, совхозуудай комсомолой организациин секретарьнарай ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлөө хубаалдахынь тула эмхидхэгдэһэн байгаа.

Үргэн совет оронойманай зүг бүхэнэй колхоз, совхозуудай комсомолой организациин секретарьнар Чебоксары городто суглараа гээшэ. Городһоо холо бэшэ оршодог Богатыревска районой «Гвардейский» гэжэ колхозой залуушуулай эмхидхэлтэй, ажабайдалтайнь танилсаабди. Колхозой залуушуул маниие ехэ һайнаар, гоёоршье угтажа абаа. Колхоз ошохоёо түмэр харгын станци дээрэ буугаад байтарнай, автобус болон хэдэн паар мори шаргаар маниие угтажа ерээ. Дуратай юумэдээ һуугаад лэ колхоз ерэбэбди даа. Колхозой түб һуурин хүрэжэ ерэхэдэмнай, «Бүхэроссиин семинарта хабаадагшадта амар мэндэ!» гэһэн амаршалга урдамнай аржыжа байгаа бэлэй.

Тимофей, ошоһон колхоз, тэндэхи залуушуулай ажабайдал тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгыт даа.

«Гвардейский» колхоз, республика соогоо түрүү, томошье ажахынуудай нэгэн. Ажахынь гол һалбари—таряан, мал ажал. Үнгэрһэн жэл нэгэ гектар газарһаа дунда зэргээр 30,6 центнер таряан хуряагдаа. Валова суглуулбаринь хамтадаа 97 мянга 820 центнер болоо. Тиихэдэ шахан тарғалуулагдаһан малай сүүдхын дунда зэргын шэнүүр 950 грамм хүрэдэг. Һаамхай нэгэ үнеэнһээ 2600 килограмм һүн һаагдана. Малай байра, һү һаалган онһожоруулагданхай, байра байдалынь һайн.

Колхоздонь бүхыдөө 5 мянган гэшүүд тоологдоно. Тэдэнэй дундаһаа 219 хүн комсомолой гэшүүн.

Эхэ оронойнгоо олон ондоо нютаг газар бүхэнһөө сугларһан бидэнэр колхозой сүүрхаһан залуушуулай ажабайдалтай түргэн танилсахые хүсэбэбди.

Семинарта олон хүн үгэ хэлээ. Булташанай хөөрөөн соб манда һонирхолтой юумэн олон байгаа. Бусадай дундаһаа эндэхи дунда һургуулиин директорэй элидхэлээр би илангаяа һонирхооб, олон юумэ хадуужа абааб.

Тиихэдэ манай ажахынуудта залуушуулай юундэ тогтодоггүй байһан шалтагаан мэдэжэ абааб. Һургуули ажахы хоёрой хоорондо бата бэхи холбоо барисаан байха ёһотой. Түрэл нютагтаа, түрэһэн газартаа дурлаха, омогорхохо, ерээдүйнь түлөө хододоо тэмсэхэ ёһотой гэһэн асуудалнуудаар һургуули хүмүүжүүлхы хүдэлмэри һайнаар ябуулна.

Тэрэшэлэн һурагшад 5-дахи класһаа эхилжэ хүдөө ажахын техникэтэй танилсана, 6-дахи класһаа трактор үзэнэ, тэрэниие жолоодожо һурана. Багаханһаа эхилжэ колхозой ажал хүдэлмэридэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажал хүдэлмэриин, хиидэмэнэй үнэ сэн ойлгожо абана.

Колхоздо соёлой байшангай галхануудт нэгэтэшье унтардаггүй. Тэрэ ходаа гансал нютагайнь залуушуулай үүсхэл, шадабариһаа бэшэ юм. Һургуулиин дэргэдэ механизаторнуудай кружок, тусхай һургуули эмхидхэгдэнхэй тула кадрнууд эндээ бэлдэгдэнэ. Дунда һургуули дүүргээд гү, али армиһаа ерээд, залуушуул заал һаа колхоздоо үлэдэг, үйлэдбэридэ хабаададаг заншалтай.

Колхоздонь комсомолой табан организаци хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй хүдэлмэри ганса секретарь хүтэлбэрилдэг бэшэ, организаци бүхэнэй түлөө коммунист харюусалгатай байдаг. Комсомол-залуушуулай фермэ, бригада болон звенонууд олон. Тэдэнэр өөһэд хоорондоо мүрысэдэг, дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг байна. Комсомолшуудһаа бүридэһэн агитбригада хүршэ нютагайнгаа ажалшадта айлшалжа концерт харуулдаг, субботник болон воскресникүүдые үнгэрэдэг байха юм. Тэрэ мэтэшэлэн колхозой комсомолой организаци өөрын 300 мянган түхэригэй фондтой болоһониие ехэтэ һайшаамаар, үйлэдбэриин түрүүшүүл, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадагшад ВЛКСМ-эй колхозой комитедэй зүгһөө амарха, аяншалха путевкоор шагнагдадаг, үнэтэ шангуудта хүртэдэг байна. Һүнэй товарна, гахайн фермэнүүдэй, МТМ-эйн хүдэлмэришэн-комсомолшуудта оло дахин шан барюулагдаһан. Хабарай тарилгын, таряа хуряалгын үедэ комсомол-залуушуулай бүхэли бригада, агрегат эмхидхэгдэжэ, хүсэ хабаяа туршадаг заншалтай.

Тэдэнэй ажабайдалтай танилсаад байхадаа, олон юумэ өөһэдһөөмнай дулдыдана, ажабайдалай халуун охин өөһэдымнай гарта гэжэ яһала һайн ойлгогдоно.

«Гвардейский» колхозой комсомолой организациин секретарь 14-дэхи жэлээ энэл тушаалдаа хүдэлнэ.

Семинарта хабаадажа, ямар һанамжануудтай бусаа гээшэбта?

Тус семинарта хабаадалсажа, өөрынгөө ажалда шухала олон юумэ ойлгооб. Олон хүнтэй танилсааб, хөөрэлдөөб. Киргизэй ССР-эй «Яссы» совхозой Базарбаев, Челябинска областьһоо Дзюба Юрий болон бусадтай тала орон, хэһэн ажал тухайгаа бэшэгээр мэдэлсэжэ, дүй дүршэлөөрөө хубаалдажа байхые хэлсээб.

Арбан класс дүүргээд, хоёр жэл эсэгэтэеэ мал ажалда хүдэлөө хүм. Мүнөө 3-дахи жэлээ түрэл колхоздоо секретаряар хүдэлнэб. Үзэһэн, дуулаһан юумэн тухайгаа район доторхи колхоз, совхоз, предприятинуудай секретарьнарта декабриин 17-до болоһон семинар дээрэ хөөрэжэ үгэһэн байнаб. Өөһэдынгөө залуушуултай һаяар хөөрэлдэжэ, хүдэлмэридөө таарамжатай шиидхэбэринүүдые абаха бэээбди гэжэ һананаб.

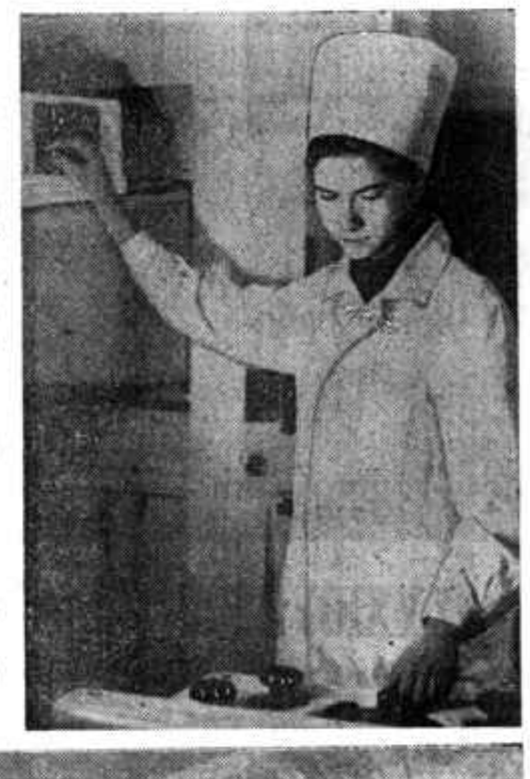

Һаяшаг тогтоогдоһон Хурамхаанай леспромхозой түб тосхон Майскда барилга улам үргэдэнэ.

Найман жэлэй саана хооһон тала байһан газарта ехэ тосхон тогтожо, мүнөө тэндэ 2000 гаран хүн ажаһууна. Хоёр дабхар байрын гэрнүүд, 200 хүнэй һууритай клуб, дунда һургуули, 35 оротой больница, столово, почто, гурбан ехэнүүд магазин һүүлэй үедэ эндэ баригдаа. Машина техникэ заһабарилха мастерской, теплотрасса мүнөө үедэ баригдажа байна.

Зураг дээрэ: 1. Участково больницые даагша врач Надежда Михайловна Кармес; 2. Баргажанай тубдиспансерэй лаборант, ВЛКСМ-эй гэшүүн Ольга Манзырова флюорографическа рентген аппарадай дэргэдэ; 3. Больницын байшан.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШАЛГАЛТА ЭХИЛБЭ

Буряадай АССР-эй Культурын министерствын дэргэдэхи соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг курсада үнгэрһэн жэл соо 338 хүн һуража гараба.

Январь һарада баянистнуудай түрүүшын бүлэг гарахань. Хүдөө нютагуудһаа сугларһан арба юһэн басагад, хүбүүд баянистһаа гадна, клубай хүдэлмэрилэгшэдшье, арадай хоорой хүтэлбэрилэгшэ-дирижёршье болохо эрхэтэй байха.

Эдэнэрэймнай дунда мэргэжэлдээ тон дуратай, багшанарайнгаа оролдолгые хэрэг ажалаарҗа харюулха байха гэжэ найдахаар нүхэд олон. Тэдэнэй тоодо Баунтһаа Зоя Щегловская, Баргажанһаа Юрий Распопов, Хэжэнгэһээ Ким Цырендоржиев, Бэшүүрһээ Дашабал Санжиев, Сэлэнгэһээ Нина Асеева гэгшэд болоно. Эдэ нүхэдэй гансал «4», «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдээр, шалгалтануудаа барихань дамжаггүй.

Эхилээд байһан жэлэй январь һарын 5-һаа республика доторхи үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулинуудай багшанар сугларжа, мэргэжэлээ баһал дээшэлүүлхэнь. Тэдэнэртэ П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүгжэмэй һургуулиин багшанар лекци уншаха, практическа хэшээл заабари үгэхэ, дүй дүршэлтэеэ хубаалдаха байна.

К. ЖУКИНА.

Мэргэжэлтын зүбшэл

УУРАГ ЯМАР ТУҺАТАЙБ?

Элдэб үбшэндэ нэрбэгдэжэ гү, али ондоошье шалтагаанаар мал гарзалхадаа колхоз, совхозуудта аргагүй ехэ хохидолтой гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Гэхэтэй хамта хурьга, тугал, поршоонхо—нарай мал түрүүшын арбаад хоног соо эхынгээ уураг хүхэхэ үедөө илангаяа олоор гарзалдаг гээшэ. Энэ талаар 1968 ондо В. И. Аликаев Россиин Федерациин түбэй областьнуудай олохон ажахынуудта шэнжэлгэ хэһэн байна. Тэрэ шэнжэлгын дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, түрэһөөр жэлэй турша соо гарзалһыень 100 процентээр абаа һаа, тугалнуудай 72 процентнь, хурьгадай 61 процентнь, поршоонхонуудай 76 процентнь түрүүшын 10 хоногой туршада гарзална.

Тиимэһээ нарай хурьга, тугалнуудай үбшэлжэ гарзалхань түрэхэ малые харууһалһанһаа, нарай түлые зүбөөр эдеэлүүлһэнһээ, илангаяа эхынь уурагай шаардаа аргагүй дулдыдаха байна.

Һаяхан түрэһэн малай уураг нарай бэе махабадай хүгжэн ургахада тон шухала хэрэгтэй белок, шэмэтэ тоһон, витамин болон минеральна бодосуудаар баян байдаг. Үдэр үнгэрхэ бүри уураг шэнгэржэ, шэмэтэ бодосуудынь бага боло болоһоор, арбаад хоногой үнгэрхэдэ мииин һүнтэй адлихан болошодог.

Уурагай белогуудай бүридэлдэ аминокислотанууд болон угаа ехэ (60—65 процент) иммунна глобулинууд (ондоогоор хэлэбэл, энэмнай мүнөөнэй медицинэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг гамма-глобулинууд) оролсоно.

Иимэ шанар һайнтай, элдэб үбшэнүүдһээ тугалые хамгаалха гамма-глобулинаар баян уураг имагтал һайн харууһанда байлгагдаһан, зохисотой сагыень олжо шэргэгдэһэн үнеэн лэ үгэхэ. Түрэтэрөө һаалгагдаһан үнеэнэй уураг шэнгэн, белогоор хомор, мииин һүндэ адлирхуу байна. Харин шэргээд, хоёр һара үлүүтэй амраад, тугаллаһан үнеэнэй уурагта 18—20 процент белок байдаг. Тиимэһээ һаамхай үнеэдые тугаллахаһаань 1,5—2 һара урид шэргээхэ эрилтэ табигдана.

Һүүлэй хэдэн жэлдэ һү һаали дээшэлүүлхын тула зарим ажахыда үнеэдые оройдоо шэргээнгүй, түрэхэ болоторнь һаадаг ушар олошорһон. П. А. Волосковой хэһэн шэнжэлгээр иигэжэ үнеэдээ һааһан ажахыда бүхы тугалнуудынь үбшэлжэ эхилһэн байна. Харин үнеэдээ зохисотой саг болзор соонь шэргээжэ түрүүлхэдэнь тугалнуудынь үбшэлжэ гарзалхаа болиһон юм.

Тиимэһээ үнеэдэй шэргээд байхада илангаяа һайнаар харууһалха, шэмэтэй һайн үбһэ тэжээлээр эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта шэргээд байһан үнеэндэ силос, бурдууг багаар эдюулхэ, түрэхэ ойртоходонь оройдоошье эдюулээгүй һаа таарамжатай гээшэ. Юуб гэхэдэ, силос хадаа һүнэй кислотагаар ехэ баян байдаг. Тиин энэ кислота үнеэдэй хээлиин ехэ болоходо һаад хэдэг гээшэ. Мүн энэ ушарта үнеэдэй уурагай кислотность тон ехэ байдаг юм.

Түрэхэ үнеэдэй хээлинь ехэ болохо бүреэ шэмэтэ тэжээл хэрэглэнэ, мүн дэлэнгынь ехэ боложо, уураг бии болоно гээшэ. Энэл үедэнь үнеэдые илангаяа һайнаар харууһалха, шэмэтэ тэжээл үгэхэ шухала. Жэшээнь, түрүүшынхеэ түрэһэн гунжадай хээлитэһээр 5 һара болоходо, дэлэнгэйнь тиимэ ойлгогдохоор ехэ болоогүйшье һаань, уураг бии божо эхилһэн байдаг. Харин үнеэдтэ уурагай глобулинууд түрэхэ дүтэлхэдэнь бии болоно. Юуб гэхэдэ, хээлитэй үнеэдэй шуһыень шэнжээд үзэхэдэ, түрэхынгөө урда 15—17 хоногһоо шуһанайнь белогууд 25 шахуу процент хороод, түрэһэн хойнонь недели боложо шуһаниинь белогоор хүсэлдэнэ.

Элдэб үбшэндэ дайрагдахагүйн түлөө нарай малые зүбөөр эдеэлүүлхэ шухала. Һаяхан гараһан малда 1 часһаа үнгэргэнгүй сэбэрхэн амһарта соо һая һаагдаһан уураг хэжэ уулгаха хэрэгтэй. Үни һаагдаад хүрэшэһэн ууратые халаажа уулгахада нарай малай бэеын ургалтада тон хэрэгтэй белок, витамин гэхэ мэтэ шэмэтэ бодосуудынь шанараа гээжэрхидэг. Тиимэл хадань эхынгээ хүхэ өөһэдөө хүхэһэн нарай мал түргэн томо болосотойшье, элдэб үбшэндэшье диилдэсэгүй байдаг ха юм.

Ямаршье малай түрэхэдэ тэдэниие элдэб үбшэнһөө хамгаалдаг гамма-глобулинууд шуһан соонь байдаггүй. Тэдэниие нарай мал эхынгээ уураг хүхэхэдөө абалсана. Һаяхан гараһан нарай малай эхээ хүхэхэдэ, уураг соохи белогуудынь тэрэл хэбээрээ шуһандань нэбтэрэн орожо, түрүүшын үедэ үнжэгэн бэеынь элдэб үбшэндэ диилдэхэгүй болгодог. Хоёр хоножо, нарай малай нэгэ бага торнихолоор, уурагай белогууд элдэб аминокислотанууд болон һалажа, малай бүхы бэедэ абтадаг болоно. Уурагай иимэ шухала хэрэгтэй һэн туладань түрүүшын арбаад хоног соо нарай малые сүүдхын 5—6 дахин уурагаар хооллуулха шухала. Эхынь ууратые зүбөөр хэрэглэн таарамжатай зохид саг соонь нарай малда эдюулээд байбал, малай гарзалха хомор болохонь дамжаггүй.

Р. ИГНАТЬЕВ.

Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент.

Зэдэһээ мэдээсэнэ

АРАДАЙ АЖАБАЙДАЛ ҺАЙЖАРНА

Наймадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Зэдын аймагай хүн зоной мүнгэн салингай олзо 12 миллион 670 мянган түхэриг байһан юм. Харин табан жэлэй һүүлшын жэлдэ 20 миллион түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али энэнь 58 процентээр ургаһан байна. Бага салин хүлһэ абадаг хүнүүдэй ажалай түлөөһэ дээшэлүүлһэнэй, ажалшадта пенси болон туһаламжын ехээр үгтэдэг болоһоной ашаар хүн зоной олзо доходой хэмжээн иимэ ехээр ургаһан байна бшуу.

БАГАШУУЛДА—ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛ

Аймагай һургуулинуудта 1965 ондо 8411 үхибүүн һураһан байгаа, харин табан жэлэй һүүлшын жэлдэ тэдэнэрэй тоо 9117 болоһон байха юм. Тиихэдэ гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ һурадаг һурагшадай тоо хоёр дахин дээшэлһэн байха юм.

Хэрбээ түсэбтэ табан жэлэй эхиндэ хүүгэдэй яслинуудта 813 үхибүүн хүмүүжүүлэгдэжэ байгаа һаа, 1970 ондо 1417 үхибүүн хүмүүжүүлэгдэнэ гэхэ гү, али 1,7 дахин олон болоһон байна. Аймагай арбан тосхондо хүүгэдэй шэнэ эмхи зургаан нээгдээ.

СОВЕТ ХУУЛИИН ҺАЙХАНДА

Аймагай ажалшад 1965 ондо гүрэнһөө 1 миллион 40 мянган түхэриг пенси болон тэдхэмжэ абадаг байгаа һаа, 1970 ондо 1 миллион 456 мянган түхэриг абадаг болоо.

Мүнөө 2203 хүдэлмэришэд, алба хаагшад, 2023 колхозник, олон хүүгэдтэй 2036 эхэнэрнүүд гүрэнэй тэдхэмжэ абана. 20 пенсионернүүд, дайнай 5 инвалид профсоюзай путёвкоор курортно эмшэлгэдэ амарһан байна. 122 эхэнэр эхын орден болон медальнуудаар шагнагдаа, тэдэнэрэй дүрбэниинь «Эхэ-Герой» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

А. МОДОНОВ.

АХА ДҮҮ ТУВАДА

Ажалай илалта

Республикын промышленна предприятинууд табан жэлэй үйлэдбэриин түсэб болзорһоо урид дүүргээ. Энэ үе соо промышленна продукци бүтээн гаргалга 1,5 дахин дээшэлээ. Жэшээнь, шулуу нүүрһэн 2 миллион тонно, асбест 1 миллион 300 мянган тонно, 600 миллион киловатт-час электрын эрхэ хүсэн, 230 мянган паар арһан гутал, 3 миллион 700 мянганһаа дээшэ түхэригэй оёмол хубсаһан бүтээгдэһэн байна.

Орон дотороо мэдээжэ болоһон «Туваасбест» комбинадай хүдэлмэришэд илангаяа һайн амжалта туйлаа. 1965 онойхитой жэшээбэл, тэдэнэр 2,8 ехэ продукци гаргаһан байха юм.

«Хара алтанай» уурхай

Шулуу нүүрһэнэй Каа-Хемскэ уурхай түсэбөөр хараалагдаһан сагһаа хэдэн һараар урид ашаглалгада тушаагдаба. Энэ предприяти жэл соо 500000 тонно «хара алта» малтаха зүүраа, Кызыл, Хову-Аксын «Тувакобальт» комбинат болон республикынгаа зүүн зүгэй бүхы районуудые нүүрһээр хангаха шадалтай уурхай болонхой.

Коопeраторнуудай амжалта

Тувын ой тайгада мүнөө жэл хушын һамар тон элбэг дэлбэгээр ургаһан юм. Республикын коопзверопромхозууд 1000 тонно шахуу һамар абаһан байна. Тоджинска районой һамар сохигшод илангаяа һайн олзотой. Тэдэнэр 153 тонно һамар суглуулха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 650 тоннодо хүргөө. Тиигэжэ хэдэн зуун центнер һамар Москва, Горький, Свердловск, Пермь, Псков болон бусад городуудай магазинуудта эльгээгдэһэн байна.

Ангуушад баян олзотой

Республикын ангуушад жэл соо 650000 түхэригэй ангай арһа гүрэндөө тушааха зорилго урдаа табиһан юм. Тэрэ тоодо 6300 булганай, 250000 хэрмэнэй болон бусад амитадай арһан ороно.

Тайга соо ангуушадай 25 байра шэнээр баригдаһан, хуушан 60-аад байра һэльбэн заһабарилагдаһан байгаа.

Олзоборилгын ажахынуудай эртээнһээ эмхитэйгээр агнууриин үедэ бэлдэһэнэйнь ашаар, мүнөө ангуушад тайгаһаа баян олзотой бусажа эхилбэ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө

1968 ондо болоһон научно-техническэ конференци дээрэ промышленна предприятинуудта НОТ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаһан юм. Мүнөө республика доторнай ажалые научна үндэһэ һуури дээрэ эрхилхэ хүдэлмэридэ зүүгаад нийтын соведүүд, 200 гаран бригаданууд хабаадалсана. Энээнэй ашаар ганса 1970 ондо 88 һанамжа дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 400 мянган түхэригэй алмалта хэгдэһэн байха юм.

Н. ЧЕМЕЗОВ.

Венгриин Арадай Республикада элдэб янзын фруктнуудые хуряалга дайнай урда үеынхитэй сасуулхада таба дахин ехэ болоо.

Зураг дээрэ: республикын урда зүгтэхи Батасек нютагай консервын шэнэ фабрикада гаргагдаһан бэлэн продукци. «Бузакалас» гэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативой мүнгэ зөөреэр энэ фабрика бодхоогдоһон юм.

МТИ—ТАСС-ай фото.

ҺАРА БҮХЭНДЭ ТҮРҮҮЛНЭ

Үдын совхозой Улаан-Одоной отделениин һаалишад һү һааха, гүрэндэ худалдаха һара бүриин даабари ходоо үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Үнгэрһэн 11 һарын туршада фермын һаалишан бүхэн үнеэн бүриһөө 1899 килограмм һү һаагаа. Фермын дүршэлтэй һаалишан Димит Цыжипова социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, үнеэн бүриһөө 2246 килограмм һү һаагаад байна.

Б. ЛАЙДАПОВ.

КПСС-эй XXIV съездэ зорюулагдана

УРМА ЗОРИГ БАДАРУУЛМА

Һаяшаг Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ музейдэ уран зурагай выставкэ нээгдэбэ. КПСС-эй XXIV съездэ зорюулагдаһан тус выставкэдэ Буряадай уран зураашад эгээ эрхим һайн зурагуудаа табиһан байна. Зураг бүхэнэйнь урда нилээд удаан зогсожо, яһала анхаралтайгаар танилсаа һаа, ууҗам дэлгэр Буряад ороной түхэл шэнжэ заабол баясуулхал байха.

Жэшээнь, РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагшад, Буряадай ахамад уран зурааша Г. Е. Павловай «В. И. Ленин таряашадай дунда» гэһэн зураг абаһаар лэ анхарал татана. Дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой уран зураашад агуу багшын түхэл шэнжые жэншэдгүй һайнаар, илас гэмэ тодо хурсаар гаргаһан байна. Тиигэбэшье Г. Е. Павлов онсо өөрын шэглэлтэй, имагтал Буряад оронтой нягта холбоотой образ харуулхые оролдоо. Хэнэйшье мэдэһээр, В. И. Ленин ажалша бэрхэ хүнүүдые айхабтар ехээр хүндэлдэг байһан шуу.

В. И. Ленин таряашадтай талада уулзашана. Таряашадай хөөрөөе тон анхаралтайгаар шагнаад, тэдэнтэй үни хада танил нүхэр шэнги юрэнхыгөөр хөөрэлдэжэ байхыень хужарлан хараһабди. Нарана̄й элшэ дулаае боомэйлһэн байгаалине, баяр омогорхол, зориг эрмэлзэл түрүүлмэ таряашадай нюур шарайе адаглан харахадаа баясаха, урмашахашье ушартайбди. Гадна гүрэнэй шангай лауреат Д. С. Асеевэй образые уран зурааша тодо хурсаар харуулжа шадаа. Энэ наһандаа юу хээ нилээд һайса үзэһэн хүнэй түхэл шэнжэ тобойсо харуулхань бэрхэтэй юм бэээ. Гэбэшье габьяатай хүнэй тон юрэнхы талые уран зурааша онсолон тэмдэглээ.

Хайшаашьеб яража ябаһан эмээл моритойшуул хада уулын хоорондохи хабшуу газарта саг зуура гэнтэ зогсошоо. Хүһөө шулуун дээрэ гараад, саашанхи хараа түсэб тухайдаа дүлэтэ үгэ хэлэжэ байһан командираа бүгэдөөрэн тойронхой. Бултадаа яһала анхаралтайгаар шагнана. Тэмсэл, эрхэ сүлөө, зол жаргал! Эрхэ сүлөөгэй түлөө, Совет засагай илан мандахын түлөө партизанска отрядай комиссар Павел Балтахинов бүхы ами наһаяа зорюулаа һэм шуу.

Буряадай партизанска отрядай эгээ түрүүшын комиссар Павел Сергеевич Балтахиновай образые уран зурааша И. Г. Налабардин «Военком Балтахинов» гэһэн зурагаараа мүнхэлөө. Энэнь ехэ һайн гээшэ.

Мэдээжэ уран зурааша Д. Дугаровай революционно темэдэ дууһан зээлэгдэнхэй байһые «Совет засагай түлөө» гэһэн гурбан үлхөө (триптих) гэһэн зурагуудынь элн бодо гэршэлнэ. Эдэ зурагуудтайнь танилсахадаа уйдан гашуудаха, баясан омогорхохо ушартайбди. Ушар юуб гэхэдэ, уран зурааша буряад арадайнгаа урданай байдал яһала һайса мэдэнэ. Тиимэһээ зураг бүхэниинь ажабайдалай халуун амисхаалтай.

Декабрист Николай Бестужев ганса өөртэнь мэдээжэ бодолдо диилдэнхэй. Хүгжэмэй иргуу аялга зэдэлнэ. Тэзд юун тухай?.. Багсаахада, эрхэ сүлөө тээшэ уряална янзатай. Тэмсэл соогуур ябажа олдохо эрхэ сүлөө, зол жаргал. Тиимэһээ Н. Бестужев бодолгото болонхой һууна. Харин хүгжэмэй аялгада дууһан зээлэгдэшэнхэй зогсоһон Доржо Банзаров юун тухай бодоноб? Энэ хүгжэм тэрэнине холын замда уряална, арад зонойнгоо хуби заяан тухайда бодожо үзэхыень һануулна.

Декабрист Н. Бестужевай, Буряадай эгээ түрүүшын эрдэмтэ Д. Банзаровай образые уран зурааша К. А. Дульбеев «Д. Банзаров Н. Бестужевайда айлшаар» гэһэн зурагтаа тобойсо харуулжа шадаа ха юм. Гадна тэрэнэй «Партизанска хизаарта» гэһэн зураг мүн баһа һонирхолтой. Хүһанай узуурта һуугаад, үхибүүгээ һүөөрөо эдеэлүүлһэн партизан эхэнэрые харахадаа, эрхэ сүлөө тиимэшье бэлээр зааагдаагүй гэжэ ойлгонобди.

Г. И. Баженовэй «Сурхарбаан» гэһэн зурагай урда хүнүүд зээлүүдгүй зогсохол байха. Юуб гэхэдэ, буряад арадай ёһо заншалта һайндэрые уран зурааша тон зүбөөр харуулаа. Мори урилдаан, бүхэ барилдаан, юрөөдөө, бүхы юумэн бүгэдөөрэн бии хэбэртэй. Аялдар зөөлэн харасатай, сэлмэг арюухан шарайтай басаган энеэбхилэн харана. Энэ хадаа уран зурааша В. Я. Гончарай зураһан «Балерина З. Тэжэброва» гээшэ. Басаганай бүхы һанал эрмэлзэл хатар наадаанда зорюулагданхай. Хүгжэмэй зэдэлхэтэй хамта уян нугархай хатар гүйсэдхэхөөр бэеэ зэһэнжэй. Гэхэтэй хамта «Тайгые һэтэ» гэһэн зурагтаа мүнөө сагай баатаршалхы ажалай халуун амисхаалые, үеынгөө хүнүүдэй эгэршэгүй хатуу зориг эрмэлзэлые тодо һонороор харуулһаниинь тон һайшаалтай. Үгышье һаа И. Х. Алтаевай зураһан «Врач Харпухаева» гэһэн зураг харагтыншни. Энэ эхэнэрэй илдам налагай хараса тон ехэ юумэн тухай хэлэнэ. Сагаан халаад шарабтар улаан самса хоёрой үнгэ зүһэн тон зохидоор тааралдажа, эмшэлэгшын образые бүришье тодо һонор болгоно гээшэ. «Фермэ дээрэ» гэһэн зурагынь бүришье һонирхолтой, имагтал философско удха шэнжэтэй. Һахы һалаг хүдэлжэ байһан малшад эндэ харуулагданагүй, харин мүнөө сагай һаалишан басагантай танилсанабди. Үнгэ бүриин шэрэ тон нарииһаар хэрэглэнэ, зурагайнгаа гол удхые уран зурааша үлүүсэ хүсэтэй болгоно.

Утаһан бүһэдөө хоёр годли хабшууланхай, гартаа номо барихай мэргэн һурша зэрэлгээтэ тала руу анхаралтайгаар шэртэнэ. Мэргэн харбагшадай мүрысөөндэ эрхимлэһэншье һаа, саашадаа бүришье мэргээр харбаха шадалтай залуу спортсменүүдые заабол һургахаб гэһэн хүсэлтэй. Буряадай мэдээжэ һурша, СССР-эй спортын мастер Б. Бальчиновай түхэл шэнжые, абари зангые, һанал эрмэлзэлые бодотоор харуулхын тула уран зурааша Ю. А. Чирков тэрэнтэй оло дахин уулзаһан, спорт тухай хани халуунаар хөөрэлдэһэн, харбалсажа байха үедэньшье хабаадалсаһан байха. Энэ образ хадаа манай эндэ яһала урагшатайгаар хүгжэжэ байһан спортын бүхы амжалтануудые ниитэлэн харуулна гээшэ.

Музейн экспонадуудтай танилсажа байһаар тон юрын гэхэ гү, али тон танил нютагта орожо ерэнэбди. Хёосоор хушагдаһан хэды гэрнүүд жэрылдэнэ. Газаань угаагдаһан хубсаһа хунар үлгөөтэй, тээ наанахананьорн гансаараа һасхайһан хуһанай ойро үнеэн бэлшэнэ. Нютагай ара бэеэр ногоон тужа нэмжынэ. Бүри саагуурнь «Сагаан мүнгэн малгайтай» һарьдагууд һүмаряатана. Тон танил пейзаж бэшэ гү? Тиимэ даа... Хурамхаанай үзэсхэлэнтэ гоё түхэл шарай Э. Э. Аюшеевэй «Хурамхаанай хабар» гэһэн зураг соо хужарлан харамаар.

Тус выставкэдэ ахамад, мүн залуушье нүхэдэй шэлэгдэмэл бүтээлнүүд табигдаа. Дээрэ дурсагдаһан нүхэдэй зохёолнуудһаа гадна, Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Г. Москалев, А. Сахаровская хоёрой графическа зурагууд олоор табигданхай. Буряадай мэдээжэ уран зураашад Ц. С. Сампиловай «Пастух», Р. С. Мэрдыгеевэй «Баян тала», А. А. Окладниковай «Хадалуун хаһа», И. А. Аржиковай «Бэ аргалдаггүй, харин туляадаг», Ф. И. Балдаевай «Бальжинима Дугаровай портрет», Е. И. Неволина̄й «Тарбагатайн басагад» гэһэн зурагууд хүнэй урма зориг бадаруулна.

Гадна гар урлалай бүтээлнүүд эндэ онсо һуури эзэлнэ. А. Н. Хомяков, Ц. Н. Нимаев, Ц. Намжилон, Д. С. Бадмаев, Г. Г. Тубшинов, Д. Д. Логинова, С. Б. Бодиев, С. С. Санжеев гэгшэдэй урлан дархалһан бүтээлнүүдые хужарлан харамаар.

КПСС-эй XXIV съездэ зорюулагдажа нээгдэһэн тус выставкэдэ Буряадаймнай түхэл шэнжые тобойсо харуулма шэлэгдэмэл бүтээлнүүд табигдаа гээшэ. Юуб гэхэдэ, 1971 ондо Москвада болохо автономито республиканууадай уран зурагай выставкэдэ тус бүтээлнүүд табигдахаар зууршалагдана. Ниислэл хотынхид Буряад оронтойнгоо манай бүришье дүтөөр танилсажа, тэрэл партиингаа хорин дүрбэдэхи съездые амжалта түгэс уггажа байһыемнай мэдэхэ бшуу.

М. ОСОДОЕВ.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

АНДЖЕЛА ДЭВИСЫЕ АБАРХЫН ТҮЛӨӨ!

Ашата негр эхынгээ
Арюухан хүүхэн Анджела,
Ажал, хэрэг тэмсэлээрэе
Арадайнгаа басаган болоһон юм.

Эрдэмэй доктор Анджела
Эдир залуу студентнэртэ
Эрхэ сүлөөгэй тухайда
Эрэлхэг зоригтой хэлэһэн юм.

Алтанай туулмагта залибардаг
Арьяатан хомхой баяшуулай
Аяг аашые элирүүлжэ
Арадтаа хүндэтэй болоһон юм.

Үндэр зорилгото
коммунисткын
Үнэн сэхэ үгэнүүдыень
Үнэршэ, унхиша
тагнуулшад
Үзэн ядажа хоблобол.

Гэнтэл, Анджелын гарые
Гэнжэтэ тушаагаар хам
шүүрэд,
Капиталистнарта албатай
зарсанарынь
Харанхы һүни абаашаба.

Мүльһэн хүйтэн түрмэ соо
«Мүрдэлгын» хэһээлтэ
тэсэбэшье,
Арадайнгаа зоригтой
басаган, ши,
Арьяатан дайсадта
диилдэгүйш!

Эрлигүүдтэ зобоолгохыеш
дуулахадаа
Эгүүридэ һайхан хэн эхын
Украаша энхэрүү зүрхэниинь
Уйлан хайлан байхагүйб?

Арадтаа жаргал лэ
хүсэһэндөө
Амидын тама
гаталхадашни,
Ямар уласай эсэгэнэр
Яһалиг нюдаргаа
зангидахагүйб?

— Эрхэ сүлөөгэй түлөөб!—
гээд,
Эрэлхэгээр мэдүүлһэн
үгэнүүдшни
Бүмбэрсэг дэлхэйн оронуудай
Бүхы хэлэн дээр зэдэлээл даа!

Алдар габьяата эрдэмтые
Алууршадай һабарһаа
абархын
Уур сухалай эрилтэ
Уужам дэлхэйе
доһолуулаал!

Америкын арадһаа дэбжэһэн
Алдар солото тэмсэгшэ, ши,
Бүхы дэлхэйн арадуудай
Бүгэдэнэйнь басаган болоолши!

Солото Анджелые абаржа
Сорьёлыш, арадуудай
уур сухал!
Һүүдэртэ субасатай
дайсадуудайнь
Һүрдэнгөө һүүдэртэ
сорьёлыши!

Үргэнөөр бусалыш, уур сухал!
Үнэншэ басаганда, дайсадайнь,
Үргэн харгы зам тээшэнь
Үүдыень нээтэрынь бусалыши!

ХҮХЮУНЭЭР АМАРНА

Һургуулинуудай һурагшадай үбэлэй заншалта амаралтын үдэрнүүд эхилбэ. Хаанашье ябахада— городой кинотеатрнуудта, үйлсэнүүдтэ үхибүүдэй ябахань, элдэб янзын наада эмхидхэжэ байхань харагдана. Республикын хүдөө нютагуудай һургуулинуудай хэдэн бүлэг һурагшад Улаан-Үдэдэ ерэжэ, ниислэл хотын үзэсхэлэнтэ газарнуудтай танилсана, кинофильм болон зүжэг наада харана.

Үхибүүдэй үбэлэй амаралтын үедэ багашуулай фильмүүдэй фестиваль Улаан-Үдын кинотеатрнуудта үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Промышленна предприятинуудай соёлой байшан, клубуудта, пионернүүдэй байшанда шэнэ жэлэй ёлконууд эмхидхэгдэнхэй. Коллектив бүхэнэй хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүд тусхай графигай ёһоор эндэ ерэжэ, үбгэн Морозтой «золгоно», мүн бэлэгшье абана. Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай соёлой байшан соо гомо тэгшын ёлко табигдажа, гоё һайхаһаар шэмэглэгдэнхэй. Шэнэ жэлэй ёлкын дэргэдэ комбинадай хүдэлмэришэдэй үхибүүд олоороо сугларжа, амаралтаяа хүхюу сэнгэлигээр үнгэргэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: мяха-консервын комбинадай соёлой байшан соо. Эдир хоккеистнүүд елүүр дээрэ.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ХИЛЫН Саанаһаа — РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

СОЦИАЛИЗМЫН ЗАМААР ШЭНЭ АЛХАМ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгаяа дүүргэхын тулада Монголой Арадай Республика 1971 ондо улам урагшаа дабшаха байна. Ниитын үйлэдбэриие түргэнөөр дэбжээлгэдэ 1971 ондо гол анхарал хандуулагдаха юм гээд «Үнэн» газетэ бэшэнэ. Промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээн 9—10 процентээр, ажалай бүтээсэ 7,8 процентээр дээшэлхэ.

Нёдондонойхидо өрбол, капитальна һомололгын хэмжээн 14 процентээр ехэ болохо, тиихэдэ капитальна һомололгын 73 процентнь материальна үйлэдбэридэ зорюулагдаха. Тэрэнэй ашаар ороной элдэб нютагуудта промышленна шэнэ хэдэ хэдэн предприяти баригдаха юм.

Хүдөө ажахые тогтууритай һайнаар хүгжөөхын тулада бэлшээриин газар уһажуулгада, малай байра бэрилгада, малай тэжээлэй бата бэхи үндэһэ һуури байгуулгада гол анхарал хандуулагдаха байна.

Энэ жэл соо Монгол ажалшадай соёл болбосородой хэмжээн, материальна ажабайдал улам дээшэлхэ. Үнгэрэгшэ онтой сасуулбал, ниитын жаса фондууд 8 процентээр, ажалшадай бодото олзо доход 6,1 процентээр дээшэлхэ.

Советскэ Союзтай, аха дүү бусад оронуудтай манай бэелүүлдэг харилсаа холбоон, тэдэнэй үзүүлдэг туһаламжа манай ороной экономико, соёл культура хүгжөөхэ шухала эрхэ нүхэсэл болоно гээд «Үнэн» газетэ бэшэһэн байна.

Ажалшадта хандаһан уряа

ГАВАНА. (ТАСС). 1971 ондо ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ гэһэн уряатайгаар саахарай ургамалые хуряаглада зорюулагдаһан зүблөөндэ хабаадагшад ороной бүхы ажалшадта хандаба.

Зүблөөндэ хабаадагшадта хандажа, Кубын компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро үгэ хэлэһэн байна. Саахар гээшэ манай орондо олзо оруулха гол энэ үндэһэн гэжэ хэлэхэ зуураа, саахарай ургамалые хуряалга гэхэ мэтын манай национальна экономикын энэ шухала һалбарида ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тон шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

Кубада экономическа бүри ехэ амжалта туйлахын тулада ажалай эмхидхэл нарижуулан һайжаруулха даажа байгаа хэрэгэйнгээ түлөө хүдэлмэришэ бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ Ф. Кастро хэлэбэ. Һургуулида һурадаггүй, ажалшье хэдэггүй бага наһатадые һургахын тула олон мастерскойнуудые— һургуулинуудые орон соогоо бии болгохо гэжэ Фидель Кастро дурадхаба.

АЖАЛАЙ ЭРШЭТЭЙ СТАРТ АБТАБА

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Республикын заводуудай, шулуу нүүрһэнэй шахтануудай, фабрикануудай коллективүүд Чехословакиин коммунис партиин байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысөө үүсхэн, шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн ажалай эршэтэй старт абаба. Түсэбтэ даалгабаринуудай амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэлнүүд энэ ороной заха хизаар бүриһөө орожол байна.

Острава городтохи Клемент Готвальдын нэрэмжэтэ Витковицка комбинадай металлургнууд шэнэ жэлэй түрүүшын үдэр түсэбһөө гадуур 500 гаран тонно шэрэм хайлууһан байгаа. Булад хайлуулагшадшье гээгдэнэгүй. Кошице городой металлургическа комбинадай ажалшад шэнэ табан жэлэй түрүүшын үдэртэ 44 удаа булад хайлуулжа, 5290 тонно эрхим һайн булад гаргаба.

Социалис Чехословаки шэнэ табан жэлэй түсэбөөр ажаллажа эхилбэ. Чехословакиин Коммунис партиин ойн баярые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн бүхы республика дотор дэлгэрээ.

ТҮРҮҮШЫН ҮРЭ ДҮНГҮҮД

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Румынийн Социалис Республикын промышленнэ хэдэн предприятинуудһаа баяртай хүхюун мэдээнүүд шэнэ жэлэй эхиндэ абтаба.

Түрүүшынгээ амжалтанууд тухай металлургнууд мэдээсэнэ. Декабриин 31-нэй һүни түсэбһөө гадуур 9.844 тонно кокс, 19.603 тонно шэрэм, 50 мянган тонно булад, 27 мянган тонно прокат абтаба.

Январиин 1-дэ Хунедоарай металлургическа комбинадта түсэбһөө гадуур 105 тонно булад хайлуулагдаһан байгаа. Январиин 1-дэ Галац городой металлургическа комбинадта түсэбһөө гадуур 220 тонно шэрэм, 74 тонно булад, Решице городой металлургическа комбинадта түсэбһөө гадуур 87 тонно шэрэм, ... тонно булад хайлуулагдаһан байна.

АЖАЛАЙ ТУЙЛАЛТАНУУД

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшын горнягууд, металлургнууд, корабль бүтээгшэд ажалдаа шэнэ жэл соо түрүүшынгээ амжалтануудые туйлаһан тухайгаа рапорт мэдээ хүргэнэ. Силезиин олон шахтын горнягууд түрүүшынгээ халаан соо түсэбһөө гадуур олон тонно шулуу нүүрһэ малтаһан байна.

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэртэ металлургнууд түсэбһөө гадуур 800 гаран тонно шэрэм, хэдэн зуун тонно булад, вальцовна эд зүйл гаргаба. «Бобрек», «Костюшко» гэжэ металлургическа заводуудай, Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай коллективүүд тусгаар шалгарба.

Гданьскын, Щецинэй, Гдынийн судна бүтээгшэд шэнэ, 1971 оной түрүүшын үдэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаба. Ленинэй нэрэмжэтэ Гданьскын судоверфидэ 11 судны хэрэгсэл түхеэрэлгэ хангаха хүдэлмэри, тэрэшэлэн далайн элдэб түхэлэй 11 судна бариха хүдэлмэри эхилбэ.

АМЖАЛТАТАЙ ҺАЙН ЭХИН

СОФИ. (ТАСС). Бургасай нефтехимическэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ жэлые амжалтатайгаар эхилбэ. Үдэрайнгөө нормоһоо нилээд ехэ —16 мянган тонно түүхэй нефть гансал январиин 1-дэ тэдэнэр буйлууһан байна. Дмитровградскын «Вулкан» гэжэ цементын заводой коллектив 1971 оной түрүүшын үдэртэ 3860 тонно цемент гаргаба. Атлантикада агнуури хэжэ байһан Болгариин загаһашадһаа баяртай хүхюун мэдээнүүд абтаба.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар эхилһэн тухай мэдээсэлнүүд ажалшадай олон тоото коллективүүдһээ оробо.

Экономико ба соёлоо хүгжөөлгэдэ улам ехэ илалтануудые туйлаһаар Болгариин Компартиин X съездые болгар арад угтажа байха юм.

Урда Вьетнамай патриодуудай дайшалхы амжалтанууд

ХАНОЙ. (ТАСС). «Сүлөөрэлгэ» гэһэн хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Тэйнгуенэй районда дайлалдажа байгаа сүлөөрэлгын арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд, эндэхи арад зон 1970 ондо дайшалхы ехэхэн амжалта туйлаба. Хүсэд бэшэ мэдээнүүдэй ёһоор, тэдэнэр дайсанай 30 мянган солдадые, тэрэ тоодо американ 5.100 солдадые алаһан, гэмтээһэн, 4119 самолёт ба вертолет буудажа унагааһан, гэмтээһэн, сэрэгэй 1885 машина, ондоошье ехэ техникэ үгы хэһэн байба.

Тэйнгуенэй харгынууд дээрэ, илангаяа Камбоджодохи сэрэгэй дайсанай хангадаг 19-дэхи харгы дээрэ, үнгэрэгшэ жэл ехэ байлдаанууд болоо һэн.

Тиин Анхе гэжэ тосхоной, Камбоджын хилын хоорондохи харгы дээрэ американо-сайгоной 4 мянга гаран солдат, сэрэгэй 1140 машина үгы хэгдэһэн байгаа.

Үнгэрэгшэ жэл Тэйнгуенэй районда хэдэн зуун «стратегическэ тосхонууд» һандаргагдажа, хэдэн зуун мянган хүн зон сүлөөлэгдэжэ, тэдэнь арадай революционно засагай зургаанууд бии болгогдоо һэн гэжэ тэрэ агентство мэдээсэнэ.

США-гай конгрессэй сесси

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Америкын 92-дохи зарлалай конгресс январиин 21-дэ хүдэлмэреэ эхилхэ юм.

Шэнэ жэлэй урда тээ хүдэлмэреэ дүүргэһэн 91-дэхи зарлалай конгрессэй сесси США-гай дайн сэрэгэй империалис политикые үргэлжэлүүлгэдэ зорюулагдаһан, правительствын дурадхаһан хуулинуудай олонхииень баталһан байгаа.

Конгрессэй баталһан США-гай сэрэгэй бюджет урид мэтэшэлэн үлүү ехэ байһаар зандаа. Сэрэгэй бюджет 70 миллиард гаран доллар болобо. «Сейфгард» гэжэ ракетнэ системэ барилгаяа, ядерна зэбсэг ба саашадань түхеэрэлгынгөө программа үргэлжэлүүлхэ эрхэ правительстводо үгтэһэн байна. Дэлхэйн олон районуудта өөрынгөө зонхилолго хуушан хэбээрнь байлгахын тулада тэдэ оронуудай правительствануудые худалдажа абахын, тиигэд тэдэндэ туһаламжа үзүүлхын тулада 2,5 миллиард гаран доллар һомолгодобо. Израильда буу зэбсэг үлэмжэ нэмэжэ үгэхын тулада хахад миллиард доллар, Урда Вьетнам, Урда Корей гэхэ мэтын зарасанартаа баһа тэды шэнээн мүнгэ США-гай конгресс табиһан байха юм. Гэхэтэй хамта США-да улам үргэдэжэ байгаа дайн сэрэгтэ эсэргүү хүдэлөөн конгрессэй үнгэрэгшэ сессиин хүдэлмэридэ зарим тэдыгээр нүлөөгөө үзүүлээшэнь ойлгосотой.

ПЕРУДЭ АГРАРНА РЕФОРМО БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

ЛИМЭ. (ТАСС). Энэ ороной зүүн-хойто талын Лорето, Сан-Мартин гэжэ департаментнуудай помещигүүдэй хамтадаа 11 мянга гаран гектар газар хуряагдан абтаба. Правительственна декредэй ёһоор, тэрэ газарынь аграрна реформо үнгэргэхэ управлениин мэдэлдэ үгтэхэ юм.

Мүнөө жэл аграрна реформо бүри эршэмтэйгээр үнгэргэгдэхэ. Ерэхэ хоёр жэлэй турша соо 4 миллион гаран гектар газар таряашадай 150 мянган бүлын дунда хубаагдаха.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА: 12 часһаа һурагшадта зорюулагдаһан телевизионно зүжэг. 13.10—концерт. 14 часһаа Москваһаа дамжуулга. 14.00—орон доторхи һонин. 14.15—«Ородой үбэл» гэһэн искусствын фестиваль. 15.15—һурагшадай үбэлэй амаралтада зорюулагдаһан дамжуулга. 16.15.—«Хүдөөгэй эхэнэрнүүд» гэһэн теле-зүжэг. 17.00—Францини компартиин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 22.30—орон доторхи һонин. 22.40—«Ородой үбэл» гэһэн искусствын фестиваль.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА: 18 часһаа 21 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 18.00—«Киногой аяншалгада дуратайшуулай клуб» гэһэн дамжуулга. 19.15—Һүүлэй һонинной программа. 19.45—«Ородой үбэл» гэһэн искусствын фестиваль. УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА: 21.00—холо, ойрын һонин. 21.15—«Съездһээ съезд хүрэтэр» гэһэн дамжуулга.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Партиин XXIV съездын жэл»—түрүү бэшэг. «Съездын урда тээхи ажалай вахтада» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдоһон материалнууд. ТАСС-ай һүүлшын мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Бултанай оролдолгын ашаар»—ВЛКСМ-эй обкомой пленумһээ тоосоон. «Шухала шэглэл»—Н. Ристолаенэй корреспонденци. Ю. Коркиной «Зүргэтнай олзотой байг лэ» гэһэн репортаж. Түрэл орон доторхи һонин.

Гурбадахи хуудаһанда: В. Сопферой статья. «Дүрим хазагайруулхада»—Е. Теремецкаягай статья. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: А. Политовай «Ородой сценын сахали» гэһэн статья. Элдэб һонин.

ЯНВАРИИН УЛАРИЛ ЯМАР БАЙХАБ?

Шэмэрүүн хүйтэн уларилтай январь һарада сагай уларил ямар байхаб гэһэн асуудалда нэн түрүүн харюусая. Юуб гэхэдэ, январь һарада үнгэрһэн декабрьһаа ходоһоо хүйтэн, саһа шуургатайшье байдаг. Гараад байһан энэ жэлэй январьда декабриин уларилһаа 2—6 градусаар хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Республикын урда аймагуудта һарын туршада дунда зэргээр 20—25 градус хүйтэн байха гү, али энэнь нормоһоо 1—1,5 градусаар үлүү хүйтэн болохо зэргэтэй. Һарын туршада дунда зэргээр хоёр миллиметр саһан орохоор багсаагдана. Энэнь зарим нютагуудта урда жэлнүүдэйхиһээ бага, баруун урдахи аймагуудта тэрээхэн сооохоноо ороһон болоно.

Һарын туршада республика дотор бага зэргэ үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Зарим нютагуудта үглөөгүүр тээ манатай байхаар хүлеэгдэнэ. Январь һарын түрүүшын, мүн һүүлшын арбан хоногто үүлэтэйшэг байха, бага зэргээр саһан орохо. Һарын туршада һулаханаар һалхилха. Һүүлшын арбаад хоногто секундын 10—15 метр хүсэтэй һалхин баруун хойто зүгһөө бууха, зарим нютагуудта шуурган болохо зэргэтэй.

Январь һарада эгээл хүйтэн үдэрнүүд али багаар үзэгдэхэб гэхэдэ, һүниндөө 31—36, үдэртөө 21—26 градус хүйтэн һарын түрүүшын арбан хоногой һүүл багаар, мүн январиин 15—17-до үзэгдэхөөр багсаагдана. Тиихэдэ һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ, январиин 26—28-да һүниндөө 17—22, үдэртөө—9—14 градус хүйтэн болохо. Бусад үдэрнүүдтэнь һүниндөө 25—30, үдэртөө 17—22 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Республикын хойто аймагуудта һара соо дунда зэргээр 26—30 градус хүрэтэр хүйтэрхэ гэхэ гү, али энэнь 1—2 градусаар нормоһоо үлүү байха болоно. Мүн һарын туршада 1—7 миллиметр хүрэтэр саһан орохо, үүлэ багатай үдэрнүүд үзэгдэхэ болоно. Тиихэдэ һарын түрүүшын арбан, тэн багаар, мүн һүүлшын табан хоногто үүлэтэй байха, саһан орохо. Зарим нютагуудта һулаханаар һалхилһан аад, һүүл тээшээ секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, шуургалха зэргэтэй.

Һарын түрүүшын хахадта, январиин 29—31-нэй үдэрнүүдтэ һүниндөө 35—40, үдэртөө 18—23, бусад үдэрнүүдтэнь һүниндөө 30—35, үдэртөө 14—19 градус хүрэтэр хүйтэрхэ гэжэ хараалагдана.

Л. ГОНЧАРОВА,
агрометеоролог.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР ● Н-03307. Заказ № 848.